

A photograph of a child lighting a candle, with a row of lit candles in the foreground. The scene is warmly lit by the candlelight, creating a cozy and intimate atmosphere. The child is focused on the task, and the background is softly blurred, emphasizing the light from the candles.

brandende kaarsen

een gezinsboek
voor kerst

samenstelling
miep van
rooijen

BRANDENDE KAARSEN

Brandende kaarsen

EEN GEZINSBUNDEL VOOR KERST

samengesteld door

MIEP VAN ROOIJEN

J. N. VOORHOEVE – DEN HAAG

© 1982 J. N. Voorhoeve, Den Haag

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotocopie, microfilm of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Brandende kaarsen: een gezinsbundel voor kerst /
samengest. door Miep van Rooijen. – Den Haag: Voorhoeve
ISBN 90-297-0729-1
UDC 82-3 UGI 499

Trefw.: romans en novellen: oorspronkelijk.

INHOUD

- 1 Miep van Rooijen
Brandende kaarsen 7
- 2 Ina de Vries-van der Lichte
Kerstfeest in Zuid-Afrika 8
- 3 Co van der Steen-Pijpers
Advent 15
- 4 Hans van Holten
Kerstbestand 16
- 5 Jaap Zijlstra
Kerst 24
- 6 Olaf J. de Landell
De wiegen-maker 25
- 7 Jo van de Wetering
Aan Marije 34
- 8 Elizabeth Goudge
Zoon van David 35
- 9 J. W. Schulte Nordholt
Het volk dat wandelt in het duister 52
- 10 Miep van Rooijen
Hoog boven de wolken 54
- 11 Hans Bouma
Het lied van de huisgenoot 67
- 12 Gerrit van Heerde
De handen 68
- 13 Miep van Rooijen
Gebed voor kerst 76

- 14 Nel Veerman
De dichte gordijnen 77
- 15 Hanna Lam
Advent is dromen... 85
- 16 Co van der Steen-Pijpers
Joops Kerstvakantie 86
- 17 J. W. Schulte Nordholt
Kerstmis op een oud schilderij 93
- 18 Sietsche Gerkema
Een kerstboom voor Janneke 94
- 19 Nelleke Verduijn
Uw Redder is geboren 103
- 20 Corry Schonewille
Kerstfeest bij Willemien 104
- 21 Maarten Luther
Ik ben een engel van de Heer... 115
- Bronvermelding 118

Miep van Rooijen

BRANDENDE KAARSEN

Wij steken blij de kaarsen aan,
het kerstfeest komt weer nader.
Want alzo lief had ons de Vader
dat Hij zijn zoon heeft afgestaan.

Die vele kaarsen brengen licht
in deze donkere tijden.
Helaas, het kan ons niet bevrijden
van wat wij hebben aangericht.

Tweeduizend jaren zijn voorbij
sinds 't Kind ons werd gezonden.
Waarna Hij aan een kruis gebonden
zijn leven gaf voor jou en mij.

En Hij – met Goddelijk geduld –
blijft steeds zijn liefde geven,
om eeuwig ons te laten leven,
bevrijd van deze grote schuld.

KERSTFEEST IN ZUID-AFRIKA

Het was warm.

Dorianne veegde langs haar voorhoofd voor ze het vlees in de oven schoof.

Door de kleine keukenramen viel het zonlicht.

Ze knipperde met haar ogen toen ze naar de toppen van de bergen keek.

Trouwe wachters om hun stadje.

Die bergen trotseerden eeuw na eeuw de heftigste onweersstormen en de meest verschroeiende zon.

Fier en onwrikbaar hadden ze er gelegen, ook tweeduizend jaar geleden al.

Dorianne hield van haar bergen.

In gedachten gaf ze hen namen, die niemand wist.

Namen die verband hielden met haar stemmingen.

Ze verbond haar gedachten aan hun vormen en voor háár waren het levende wezens, bezielde vormen van de schepping.

Het geluid van blote voetjes op de tegels deed haar omkijken. Debbie.

„Lekker, mama!” De kleine neus snoof de geuren van vlees en soep.

Vertederd tilde Dorianne haar hoog op. „Moet je éven in de soeppan kijken?”

„Wat veel soep, mama, we kunnen er wel in zwemmen.”

Debbie gierde.

„Heb je wel geteld op je vingertjes hoeveel mensen er vandaag soep moeten eten?”

Zodra het kind weer op de grond stond, begon ze te tellen. „Papa, mama, Debbie . . .” tot zover ging het makkelijk.

„Sabina, Harry . . . eh . . .”

„En nog zes kindertjes . . .” hielp Dorianne.

Dat was te moeilijk voor Debbie. Haar kleine vinger-tjes schoten te kort.

Dorianne gaf haar het lepelvaasje.

„Kijk, nu kun je ze allemaal optellen.”

Debbie was een hele poos bezig. Ze legde alle lepeltjes naast elkaar en noemde de namen.

„Papa, mama, Debbie, Sabina . . .”

„Elf,” riep ze toen triomfantelijk.

„Goed zo,” zei Dorianne en ze prikte in het vlees. De geuren dreven door de keuken.

„Omdat het kerstfeest is,” zei Debbie tegen haar rug.

„Omdat het morgen kerstfeest zal zijn,” verbeterde Dorianne.

„Vandaag hebben we pakjesavond,” hield ze haar dochtertje voor.

„Ik weet alle pakjes te liggen,” verkneukelde Debbie zich, „wat zullen ze opkijken, hè mam. Denkt u dat de kindertjes blij zijn met hun cadeautje?”

„Vast wel,” wist Dorianne. „En nu moet jij me eens gaan helpen aardappels uit te zoeken, mooie kleine aardappels . . . dan ga ik ze schillen.”

Debbie was geruime tijd bezig met die belangrijke opdracht. Ze vergeleek nauwkeurig de aardappels uit de emmer op grootte.

De gedachten van Dorianne vlogen terug naar het ogenblik dat ze dit plan had bedacht.

Het was toen ze in de kerk de woorden hoorde: „Alzo lief heeft God de wereld gehad . . .”

Ze was op die gedachte blijven voortborduren. Moesten zij, mensen, die liefde niet in praktijk brengen, ieder op een eigen manier, in een eigen

hoekje van de wereld?

Hoe kon zij, Dorianne, dat in Zuid-Afrika doen?

En toen kwam als vanzelf het plannetje.

Ze zou haar trouwe hulp in de huishouding met man en kindertjes uitnodigen.

Een fijn etentje op de avond vóór kerst . . . cadeautjes . . . gezelligheid . . . liefde . . .

Danie was er dadelijk voor te vinden en Debbie vond het prachtig. Het kind was dol op gezelligheid. Het was jammer genoeg dat alle ooms en tantes, nichtjes en neefjes in Nederland woonden.

Debbie was vaak alleen. Van een gezellig familieleven was geen sprake.

Maar vandaag zou het huis volstromen.

Ondanks de warmte, ondanks de hitte die door de ramen binnenkwam, begon Dorianne te neuriën.

Debbie deed mee. Oude kerstliedjes waren het die Dorianne als kind had geleerd. „Stille nacht, heilige nacht . . .”

Vroeger, dacht ze, had ze altijd medelijden gehad met de herders in het veld van Efratha. Het was zo koud in de nacht. Nu wist ze dat het heet kon zijn . . . dat kerstfeest niet zo hoefde te zijn als in het vaderland.

Daar was het koud en nat en soms lag er sneeuw, donsachte sneeuw.

Maar altijd was het donker, de dagen waren kort. In de huizen heerste gezelligheid.

Dat miste ze hier, Dorianne.

Het was hier midden zomer, de zon blakerde onbarmhartig. Maar ze zou vanmiddag als Sabina en Harry met hun kinderen kwamen, alle gordijnen dichtdoen en de kaarsen aansteken. Ook de kunstkerstboom waar Debbie zo dol op was, zou branden.

Mooie lampjes hadden ze en kleurige versieringen. Rood en groen en goud. De kindertjes van Sabine zouden het ook mooi vinden.

Die middag kwam Danie voorrijden met een gehuurd busje. Dorianne tilde Debbie erin. Ze mocht mee om Sabina, Harry en hun zes kindertjes te halen. Toen ze wegreden, ging Dorianne nog even door het huis om alles na te kijken. Ze verschoof een kandelaar, tilde de deksel van de soeppan op en wreef met haar vingers langs het witte tafellaken dat ze al op de grote tafel had uitgespreid.

Vanavond zou het wel vol vlekken zitten met al dat grut van Sabina. Dat gaf niet, de wasmachine was daar goed voor. Dorianne ging nog even zitten. Ze vouwde haar bezwete handen. „Heer, wilt U ook aanwezig zijn?”

Ze schrok van haar eigen gebed. Kon dat? Op een wereld met zoveel miljoenen?

Wat betekende voor Hem deze kamer in dit warme land waar straks blank en zwart samen zouden feestvieren?

Flugger dan ze dacht, reed Danie voor.

En daar kwamen ze. Debbie voorop. De blonde, steile haartjes slingerend om haar verhitte gezichtje.

En daarachter Sabina, Harry, de zes kinderen. Zes zwarte kroeskopjes. Het haar van de meisjes stijf gekamd in een web van scheidinkjes.

Het oudste meisje zeulde de baby.

Dorianne opende wijd de deur.

„Kom binnen, kom binnen allemaal.”

Ze legde alle hartelijkheid die ze voelde in haar stem. Bedeesd volgden ze haar de kamer in. Zelfs Sabina, die toch regelmatig in dit huis kwam, deed be-

schroomd en durfde pas te gaan zitten toen Danie een stoel aanwees.

Dorianne was dadelijk druk bezig. Ze moest iedereen van frisdrank voorzien en van gekonfijte vruchten. Gelukkig hoorde ze Danie druk met Harry praten. Debbie kwebbelde tegen de kinderen. Die kende geen verlegenheid.

Dorianne was blij om het aandeel van vader en dochter. Een maaltijd bereiden was punt één, maar gezelligheid kweken was nummer twee.

Weldra was het huis vervuld van een plezierig ge-roezemoes. Zelfs Harry kwam los en vertelde in zijn zangerig Afrikaans over zijn werk als metselaar.

De maaltijd verliep goed. Natuurlijk stootte een van Sabina's kinderen tegen het bordje soep waardoor de helft eruit golfde en ging er een glas frisdrank over de tafel.

Dorianne zag kans te blijven glimlachen en was dankbaar dat Debbie niet met een beschuldigende vinger wees. Ze had de les van haar moeder goed ter harte genomen. Vandaag zou er niet gemopperd worden. Na de maaltijd las Danie het kerstverhaal.

„En het geschiedde in die dagen . . .”

Tijdens het voorlezen was het stil. Zelfs de baby was opgehouden met tateren.

Alleen de kaarsen knisterden een beetje en flakkerden onrustig door de tocht.

„Nu is Hij aanwezig,” dacht Dorianne en het deerde haar niet of het een verantwoorde gedachte was.

Ze zag Sabina's grote zwarte ogen vochtig en vol aandacht.

Ze zag de bruine handen van Harry stil op het witte tafellaken liggen. Ze zag de aandachtige snoetjes van zeven kindertjes . . .

„Geef vrede, Heer, geef vrede . . .” bad ze.

Het uitdelen van de pakjes gaf veel vrolijkheid. Behalve de baby die er nog niets van begreep, was iedereen verrast met het geschenk.

Debbie was net zo verrast met elk pakje dat hun gasten openmaakten als met dat van haarzelf.

De kamer lag vol papier, lintjes, touwtjes, doosjes en ander verpakkingsmateriaal.

De vreugde steeg ten top.

De baby krijste en twee jongetjes werden door vader Harry hardhandig gescheiden toen ze ruzieden om een pakje.

Danie maakte een eind aan het feest. Hij nam een grote doos waar alle geschenken in konden en droeg die naar het busje.

Buiten begon het te schemeren.

Sabina, Harry en de kindertjes stapten in. Ook Dorianne en Debbie.

De gasten zouden naar huis gebracht worden maar eerst stond er nog een rit door het stadje op het program.

„Kerstbomen tellen,” noemde Debbie het.

Danie reed langzaam door de lanen en straten. En de kinderen telden . . .

Ze zagen verlichte bomen in de tuinen, die telden ook mee.

Echte kerstbomen stonden achter de vensters . . .

Debbie had weer al haar vingers nodig en leende er daarna nog tien van haar moeder.

In de zwartenwijk werden Sabina en haar gezin afgezet.

Het feest was voorbij.

Danie reed vlug naar huis.

Dorianne zag de chaos aan. Ze glimlachte. Voor haar waren het allemaal brokjes blijheid.

Toen de kamer opgeruimd was en Debbie in haar bedje lag, stapten Dorianne en Danie door de geopende tuindeuren naar buiten.

De maan hing als een schuitje tegen de blauw-zwarte lucht.

Ze haakten de armen in elkaar.

„Morgen is het kerstfeest,” fluisterde Dorianne en ze snoof diep de geuren van bloeiende struiken op.

„Ben je tevreden?” vroeg Danie.

„Ik weet het niet,” aarzelde ze, „we hebben ons best gedaan, maar het was erg weinig in een land waar zoveel zwarten wonen. Het is maar een kruimeltje goedheid dat we uitgedeeld hebben. We proberen toenadering te zoeken, we proberen hen met het evangelie in aanraking te brengen . . .”

Ze wachtte even, maar Danie bleef luisteren.

„Sabina en Harry zijn christenen,” ging ze verder, „ze gaan naar hun eigen kerk, maar . . . hun bedden staan op klossen om de boze geesten te weren.

„Wat hebben we bereikt, Danie?”

„Zoek niet naar het resultaat, maar dóe . . .”

Ze overwoog zijn antwoord.

„De komst van het Christuskind was ook zo klein, zo onopvallend . . .” vond ze een vergelijking.

Danie drukte haar arm.

„We zullen het samen proberen, telkens weer. God zal ons daarvoor moed geven.”

Ze keken naar de sterren. Duizenden pinkelende lichtjes aan de nachthemel.

Er voer een zoele bries door de toppen van de moerbeiboom.

Ver weg klonk de schreeuw van een nachtvogel.

ADVENT

Geloof het niet wanneer ze u vertellen
dat vieren van advent niet is van deze tijd.
Dat uitzien naar de vrede een paskwil is;
een ogensluiten voor de harde werkelijkheid.

Geloof het niet wanneer ze honend zeggen
Het laat God koud dat heel de wereld lijdt.
Hij zond Zijn zoon om u en mij te redden.
Dat is de blijde boodschap, ook voor deze tijd.

Geloof het niet dat God is overleden.
Weet dat Hij op Zijn tijd het lot der wereld wendt.
Weet, dat de Heiland weerkeert op de wolken.
Geloof het zonder twifelen, het is advent.

Hans van Holten

KERSTBESTAND

Het was al middag toen de soldaat plotseling het kind zag staan. Het kerstbestand was op dat moment precies twaalf uur oud. Twaalf uren lang zwegen nu al de mitrailleurs en de geweren in deze uitzichtloze loopgravenoorlog. Twaalf uren lang waren er geen doden en gewonden gevallen. Hoog boven de soldaat, aan de strakke blauwe hemel, cirkelde ronkend een blinkend verkenningsvliegtuigje: militairen die dienst hadden zoals hij.

Hij stond op wacht. Achter hem de loopgraven, nu van alle ziel verlaten; vóór hem de prikkeldraadversperring en de mijnevelden. Daartussendoor de lange, smalle weg die naar een verre bosrand leidde. Daar lag de vijand, wist hij.

In de koude vrieslucht werd zijn adem tot damp, als hij stampend met zijn dikgevoerde laarzen over de keiharde grond liep: tien stappen heen, tien stappen terug. Het geweer hing als een overbodige last aan z'n schouder.

Achter de loopgraven vandaan, steeds als de deur van het bunkerachtige soldatenonderkomen openzwaaide, joelde het feest, dat sinds vanmorgen vroeg onstuitbaar woedde. Nog maar een uur geleden had hij daar zelf aan deelgenomen, in de benauwdhete zaal vol tabaksrook met in de hoek een kerstboom, die ze tussen de loopgraven gevonden en omgehakt hadden. Een vrolijke sergeant die op dat moment al te veel ophad, had die boom bij ontstentenis van echte kerstversieringen opgetuigd met lange repen in elkaar gedraaid toiletpapier. Het kartonnen rolletje

had hij – „hahahaha” – als piek gebruikt.

Aanvankelijk had een korporaal, zich opwerpend als een soort legerpredikant, getracht er een echt kerstfeest van te maken: hij had uit Lukas voorgelezen, en samen met hem hadden de soldaten a capella een paar liederen gezongen die ze nog van vroeger en van thuis kenden. Maar al spoedig waren de flessen op tafel gekomen. Anderhalve dag onbekommerd en ongebreideld feestvieren lag nog voor hen. En daarna de zondvloed.

De vijand zou hetzelfde doen.

De soldaat voelde geen jaloezie. De kou en de eenzaamheid deden hem goed en maakten zijn gedachten helder. De liederen die ze hadden gezongen, hadden warme herinneringen bij hem wakker geroepen aan thuis, aan zijn meisje, aan die avonden van vroeger met haar.

Toen er nog vrede was op aarde.

„Dat klinkt als een kerstlied”, dacht hij.

En toen was daar plotseling dat kind.

Hij had – zoals zijn plicht was – de weg voortdurend in het oog gehouden, en hij wist daarom zeker dat het meisje niet van die kant kon zijn gekomen. En toch stond het daar opeens, voor de opening die in het prikkeldraad was vrijgehouden. Hij was zo geschrokken van het onverwachte, dat hij onwillekeurig een beweging naar zijn geweer had gemaakt.

Het meisje zag eruit, zoals hij zich als kind, lang geleden, prinsesjes uit sprookjes had voorgesteld: blonde pijpekrulletjes rondom een blank gezichtje en – vooral – lichtblauwe dromerige ogen. Ze kon hooguit vijf jaar oud zijn, schatte hij.

„Dag,” zei het kind. Het deed aarzelend een stapje dichterbij.

„Dag,” groette de soldaat.

„Wat doe jij hier?” vroeg het kind.

„Ik sta op wacht,” antwoordde de soldaat.

„Waarom?”

De soldaat glimlachte. „Ik moet de vijand tegenhouden.”

„Ga je dan vechten?” Opeens was daar iets van angst in die kinderogen.

„Misschien,” zei hij aarzelend.

„Moet je dat?”

„Ja, dat moet ik.”

Het kind keek verontwaardigd. „Van wie moet je dat dan?”

„Van de generaal.”

„Waarom wil hij dat?”

„Hij moet het van de regering.”

„De regering? Wie is dat? Is dat God?”

„Nee, dat is God niet.”

„Moet het dan van God?”

De soldaat zuchtte. „Ik geloof niet dat het van God moet,” zei hij.

Het kind keek hem onderzoekend aan. „Waarom doe je het dan? Je mag helemaal niet vechten,” zei ze fel. En toen, zachter er achteraan: „Dat zegt m'n mamma ook.”

„Je mamma?” Gretig greep de soldaat de mogelijkheid aan om het gesprek op een ander onderwerp te brengen. „Waar is je mamma dan?”

Het meisje wees achter zich. „O, daar ginds,” zei ze.

„Moet je niet naar haar toe?”

„Strakjes.”

Het gesprek stakte even.

Toen schudde het kind haar krullen. „'k Heb honger,” zei ze.

Opeens viel het de soldaat op dat het meisje mager was en dat haar gezichtje eigenlijk niet blank was maar bleek. Haar kleren, versleten maar zorgvuldig hersteld, waren te dun voor de tijd van het jaar en

hingen te ruim om het kinderlijfje. „Ik heb honger,” zei ze nog eens, toen de soldaat niet antwoordde.

„Dat komt van de oorlog, zegt mama.”

De laatste opmerking ging als een pijn door hem heen, alsof hij zichzelf er de oorzaak van wist. Weer werd achter hem de deur opengesmeten en dronkemansgezang drong tot hem door. Schichtig keek hij achter zich, richtte zijn blikken toen weer op het kind. „Ik zou je wel wat te eten willen geven,” zei hij, beschaamd bijna, „maar ik mag hier niet weg . . . Van de generaal.”

Het kind keek teleurgesteld. Plotseling kreeg hij een inval. „Weet je wat?” zei hij. „Morgen sta ik hier weer. En dan zal ik zorgen dat ik wat voor je bij me heb. Gebraden kalkoen en . . . en lekkere plumpudding . . . en misschien een stuk chocola. Ik zal m'n best doen.”

„Voor mamma ook?”

„Voor je mamma ook.”

Het meisje wilde al weglopen. Toen bedacht de soldaat zich. Hij moest een tijd afspreken die het kind zou begrijpen. „Kom hierheen als de zon boven het gindse bos staat,” zei hij. „Dan ben ik hier ook.”

Het kind huppelde weg. Haar krullen dansten goudachtig in het zonlicht.

„Tot morgen,” riep ze nog.

Ze waren eerst wantrouwend geweest en hadden hem vervolgens voor gek verklaard toen hij mededeelde dat hij de volgende dag de avondwacht wilde overnemen.

„Heb je soms een liefje ontmoet?” vroeg er één pesterig. De soldaat kleurde maar zei verder niets. Hij dronk rustig een glas mee en liet vervolgens het feest langs zich heen lawaaien. 's Nachts, toen hij in de slaapzaal lag met de snurkend slapende andere sol-

daten om zich heen, dacht hij aan het kind terug. Wat ze had gezegd, had hem meer gedaan dan hij zich die dag had durven bekennen. „Waarom doe je het dan?” had ze gevraagd. Ja, waarom doe ik het? Omdat ik het moet, bedacht hij zich opnieuw. En opnieuw hoorde hij haar zeggen: „Moet het dan van God?”

De soldaat zuchtte ook nu weer, draaide zich om in z'n krakende krib en probeerde te slapen. Nog drieëntwintig uur en de vrede zou weer voorbij zijn.

Toen aan het eind van de tweede dag van het bestand de rode zon gedaald was tot vlak boven de zwarte bosrand in de verte, kwam het kind inderdaad: huppend, en met dansende gouden haren. En ook deze keer wist hij niet waar vandaan.

„Dag soldaat,” riep ze al van verre. „Hier ben ik dan. Heb je wat voor me meegebracht?”

„Ja, kijk maar,” zei de soldaat. „Ik heb alles hierin gedaan.”

De ogen van het kind schitterden; vol verwachting strekte ze haar armpjes uit. De soldaat legde het grote conservenblik in haar kleine handen. Het meisje keek er begerig in, greep een stuk koud kalkoenvlees en begon hongerig te eten, kauwde snel en slikte. „Lekker,” zei ze, voor ze haastig de volgende hap nam. Met vreugde zag de soldaat de inhoud van het blik slinken. Toen zuchtte het kind voldaan. „De rest is voor mamma,” zei ze.

Ze stak haar hand onder haar versleten manteltje en keek hem verheugd aan. „Ik heb een verrassing voor je meegebracht,” zei ze. „Jij mag mijn kaart hebben.” Ze haalde een ansichtkaart te voorschijn. „Die heb ik van m'n pappa gekregen.”

De soldaat nam de kaart aan en terwijl hij hem bekeek vroeg hij verstrooid: „Je pappa, is die er dan ook?”

„Mamma zegt dat hij bij God is,” zei het kind. De betekenis ervan drong nauwelijks tot hem door, zo gefascineerd werd hij plotseling door de kaart die het kind hem gegeven had. Het was toch maar een gewone kaart, een kerstkaart die een besneeuwd dorpsgezicht voorstelde, erg traditioneel met een kerkje onder een donkerblauwe sterrenhemel, en in winterse kleren gestoken mensen op weg naar de kerstdienst. Eronder stond in gouden krulletters: „Mijn vrede geef Ik u.”

Wat hem echter trof was de frappante gelijkenis met het dorp waar hij zelf woonde, waar hij zijn ouders wist en ook zijn meisje.

„Vind je hem niet mooi?” vroeg het kind met stralende ogen.

„Prachtig mooi,” zei de soldaat afwezig. Hij merkte niet eens dat hij stotterde.

„Nou, dan ga ik maar weer,” zei het kind. „Tot ziens, soldaat, en bedankt.”

„Jij ook bedankt.”

Hij vergat haar na te zwaaien. Zijn ogen tastten gulzig de kaart af, zoekend naar het overbekende. En een plotseling en wild verlangen golfde in hem op om naar dat dorp terug te reizen, nu, honderden kilometers ver weg. „Mijn vrede geef ik u,” las hij opnieuw.

„Dag soldaat,” hoorde hij roepen. Nu keek hij wel op. De rode zon was al achter de verre bomen verdwenen; het bos was alleen nog een ravenzwart silhouet tegen een roze hemel. Het duurde even voor hij het kind – ver weg al – zag lopen, het grote conservenblik onder haar ene arm gekneld, met de andere vrolijk zwaaiend naar haar weldoener.

Een heftige schrik! Wat hij zag benam hem bijna de adem: het meisje liep niet òp de weg maar ernaast. Het mijnaveld! schoot het door hem heen. „Kom

terug," schreeuwde hij hees. „Kom terug!" Hij wenkte met woeste bewegingen. Het kind scheen hem niet te begrijpen. Het zwaaide vrolijk, dacht zeker dat hij ook zwaaide. „Dag," hoorde hij haar heldere stemmetje door de vriesavond.

Een ogenblik aarzelde hij. Toen smet hij zijn geweer op de grond en rende het kind achterna. Hij moest haar inhalen, zover was ze nog niet weg. Maar vreemd! Lag het aan de nevelslierten die in de avondlucht van alle kanten op hem toeslopen? Of aan de schemering die de tussenliggende ruimten opvulde? Opeens leek het kind verdwenen, alsof de aarde het had opgeslokt.

Toch bleef hij zoeken. Toch bleef hij roepen: „Kom terug!" Maar een antwoord hoorde hij niet.

Hij liep door, vastbesloten het kind terug te vinden. Aan de mijnen die er moesten liggen, dacht hij niet. En hij verdwaalde, misleid door de nevels en de schemer.

Verdwaalde hij inderdaad? Hij kwam op een pad, sinds lang niet meer gebruikt, waarvan hij het bestaan niet wist. En toch herkende hij het. Het was het pad, wist hij plotseling heel zeker, dat naar zijn dorp leidde, naar z'n huis, z'n ouders, z'n meisje. En opnieuw greep hem dat grote verlangen aan, naar thuis, waar hij echt vrede had gekend. Hij begon steeds harder te lopen, ongeduldig om zijn doel te bereiken.

En het kind vergat hij.

De soldaat die aan de andere kant op wacht stond, zag tussen de nevels iets bewegen. Hij riep: „Wie is daar?"; kreeg geen antwoord, en schoot . . .

Toen ze hem enkele dagen later vonden, lag hij op zijn rug, met in zijn gebalde vuist de verkreukte kerstkaart. Het kostte moeite die kaart eruit te wringen; hij scheurde, maar het onderschrift was nog te

lezen: „Mijn vrede geef Ik u.”

Ze lazen het hoofdschuddend, haalden hun schouders op. Stommeling, dat hij ongewapend, met open ogen, zich zo dicht bij de vijandelijke linies had gewaagd, dachten ze. Maar er was iets nog veel vreemders! Hij moest pijn gehad hebben, maar wie of wat verklaarde dan die glimlach om zijn mond?

Jaap Zijlstra

KERST

De herders, zij ruiken de stal,
zij gaan in draf op huis aan
en bekijken met grote ogen het lam
dat in hun kribbe ligt.

De wijzen gaat een licht op,
zij slaan er Bileam op na
en al hun wijze voorgangers
die weet hebben van de ster.

De bijbelkenners en kamerverhuurders,
zij slapen de slaap des rechtvaardigen,
heel Bethlehem slaapt.

Wij weten van de prins geen kwaad,
dat komt nog wel,
drieëndertig jaar later.

DE WIEGEN-MAKER

Laat mij u het verhaal mogen vertellen van een mevrouw, dat op de middag vóór Kerstmis uitging om een wieg te kopen voor haar eerste baby.

Zij had alle jaren van haar leven Kerst gevierd. En zoals wij dikwijls later pas de zin leren begrijpen van een liedje, dat we in onze jeugd zongen, – zo zag het mevrouw, dat jaar in het Kerstfeest een totaal nieuw beeld. Er openden zich achter het ganse gebeuren wonderlijke perspectieven, welke zij in de diepste ontroering ten einde meende te zien. Wat zij domweg aanvaard had, doorzag ze nu: de Goddelijke logica van een geboorte. Het overwelfde haar eeuwige angst voor ramp en oorlog.

Toen bracht haar man op de middag van de 24ste december een tamelijk ruime Kerst-gratificatie mee naar huis. Hij was een aardige vent, en hij hield veel van zijn vrouw. Daarom wellicht, begreep hij haar onhandige, gestamelde wens: vóór de feestdagen een wieg te kopen.

Hij doorgrondde haar zó zuiver, dat hij haar op deze tocht niet begeleidde. Het was hem volkomen duidelijk dat een vrouw – al zijn echtelieden één – op bepaalde ogenblikken de alleenheid moet kiezen, om zichzelf op haar eigen weg te vinden.

Het was kil weer met een betrokken lucht. De straten geurden naar rook en vanille; een combinatie, waarvan het vrouwtje griezelde. Maar ach – voor die wieg kon zij opeens massa's kleine dingen trotseren.

Zij liep langs de hel-verlichte etalages, en bezag alles met een blik, die afstand verried: ze had geld in de

zak, en was nu veel kieskeuriger. Eigenlijk was ze van plan geweest, een wieg te bestellen bij Van Guns. Hij had reeds haar moeder nuttige, degelijke meubelen geleverd.

Waarom kwam er nu, terwijl ze het geld bij zich droeg, een aarzeling in haar . . .? –

Tja, wanneer men zijn eerste kind verwacht, eist dat besef kleine, bijzondere details: een nieuwe kleur, een modieus schattigheidje hier of daar. En modieuze schattigheden leverde Van Guns nu eenmaal niet. Bij de degelijkheid lag zijn grens. Jammer voor Van Guns, niet waar?

Het mevrouwtje liep, en peinsde. Bij een stille dwarsstraat hoorde ze haar naam roepen. „Betsie!” zei een bekende stem.

Aan de andere kant van de stille straat stond haar vriendin Lida.

„Kind, ga gauw mee,” zei Lida, toen ze naast mekander waren. „Ik ga een wieg kopen! Wist je al, dat ik een baby verwacht?”

Ze hadden elkaar in geen vier maanden gezien. Zo kan dat treffen. Er was even zo'n gekke sfeer van onwezenlijkheid tussen hen . . .

Ze liepen gearmd verder. En waar elk van hen zonder echtgenoot de wieg had willen kopen, waren ze eendrachtig blij, de vriendin te hebben getroffen. Want wat de geliefde niet weten moest, kon de vriendin begrijpen: de zorg rondom het nieuwe kind. Er was oorlog in de wereld, en veel gepraat met dreigende ondertoon. Terwijl de landen elkaar heilwensen toeriepen, waren hun vuisten gebald. De Hel lag gedistilleerd in menige fiool, en de Hemel werd speels vermorst. Wat zou de moeder beleven, die een zoon baarde? Welk lot wachtte een dochter?

Zo spraken mevrouwtje Betsie en vriendin Lida. Een

beetje voorbarig inderdaad. Maar zo is de mens. Zij bemerkten niets van het sprookje van hun ontmoeting: twee jonge vrouwen, die allebei een kind verwachtten. Wat bevroeden wij, mensen, van sprookjes? We gaan langs een winterse straat, en alles lijkt tastbaarder dan gewoon. We drijven op golven van bekend en onbekend de ganse winkel-rivier af, en willen nauwelijks meren.

Zij stapten ernstig pratend naast mekander voort: eerst de brede luxestraat uit. Toen een smalle lichtdoorflonkerde winkelstraat door, waar geen rijwiel mocht komen. Dwarswegen voerden hen naar stillere straten, waar een enkele dure zaak in voorname eenzaamheid bloeide. Zij gingen langs een gracht, en voorbij een dwarsgrachtje, waar ze als kinderen dikwijls hadden geknikkerd, op weg naar school. Ongemerkt stilden de stadsgeluiden: het signaal van een auto, het piepend bochten van trams, de roep van een venter.

Waren ze niet uitgegaan om een wieg te kopen ...? Natuurlijk was het heden sterker in hen, dan de toekomst. De vriendinnen praatten over pitriet en blank berkehout, over roze batist met bloemetjes, of tulle of organdie. Over de moderne wieg, die simpel en gezond was, of zo'n ouderwetse beschilderde, met schommel-houten. Er bestonden geen echtgenoten meer en geen Kerstgratificaties – zelfs geen jeugderinneringen. Alleen maar het verheugde spiegelbeeld van graviditeit en wieg-kopen; heel primitief. Maar achter elke vreugde en vertedering bleef de schaduw van de eerste-geuite bezorgdheid; ver en nabij oorlogsdreiging.

Eindelijk, onder een oude muurlantaarn, stonden zij stil.

De stad murmelde ver weg, als een bron in een oer-

woud. De avond was dicht gevallen in donkergrijze luchten. De huizen rondom waren scheef en geduldig. Een brugje spande zijn dunne silhouet over de stille donkerten.

„Kind, waar zijn we?!” zei de vriendin. En mevrouw-tje Betsie moest het antwoord schuldig blijven: ze wist het niet.

Het leek, alsof het moderne leven zijn handen van hen had afgetrokken. Alsof geluid en licht en benzine-geur – alles – teruggelopen was tot aan de tijdloosheid. Want wat waren dit voor woningen, daar in het straatje . . .? Oud, nieuw, gotisch, middeleeuws, oosters, westers . . .? Stil hing de lantaarn; stil stond het water in de smalle zij-gracht; stil waren de muren en de lucht.

Toen, als een verre echo van hun eigen pols, hoorden ze ergens kloppen.

Hameren was het, van forse slagen op hout.

Het was luguber en troostend tegelijk.

In hetzelfde ogenblik schuurde een sloffende stap naast de straathoek. Een schamel geklede vrouw werd zichtbaar. En zoals het bleke lantaarnschijnsel haar gelaat vorm gaf, zo leek het haar stem klank te geven.

„Wéét u waar de wiegen-maker woont?” vroeg de vrouw.

„De wiegen-maker . . .?” herhaalde Betsie. Het was een wachtwoord voor vriendelijkheid.

„Nee, dat weten we niet,” antwoordde Lida. „Maar wóont hier iemand, die wiegen maakt?”

De vrouw hief uit een vaal blauwe doek haar profiel. Zij had een tenger gelaat, en zo teder gelijnd als een lie. „Ja,” zei ze. „Hier in de buurt woont de man, die de wiegen maakt.”

Het kloppen zweeg toen net. En de vriendin moest

even lachen over zo'n woordkeus: „die *de* wiegen maakt.”

„Maakt hij alle wiegen?!” informeerde zij vrolijk.

De vrouw glimlachte vaag. Er leek geen antwoord te zijn op die vraag – zij werd er bijna frivool door, alsof het profaan was, op de avond voor Kerstmis een grapje te maken over wiegen. En terwijl zij daar met hun drieën stonden, herbegon het kloppen.

De onbekende vrouw zei: „Dat is de wiegen-maker.” Ze liep met snelle schreden in de richting van het geluid. De vriendinnen volgden haar, zonder nadenken.

„Wat enig, nu juist, hiér, een wiegen-maker!” fluisterde Lida.

Betsie zweeg. Voor het eerst die middag voelde ze zich vreemd eenzaam zonder haar man.

De vrouw ging door smalle gangen en over een verlaten binnenplaats. Als een kleine, haastige processie liepen zij alle drie door stegen, onder lage poortjes door, langs overhellende gevels en uitgesleten trappen.

Soms was het hameren verder weg; en onverwachts klonk het vlak naast hen, achter een hoge, smalle deur met een klopper.

Terwijl de vrouw die klopper greep en hem deed neergaan tegen de deur, zag Betsie, wat hij voorstelde: het was een ijzeren hand, welke op een hart sloeg. Een hart met stralen er omheen.

Daarbinnen, achter die grauwe deur, zweeg de hamer. Het duurde even, voordat zij schreden vernamen. Toen de deur open draaide, aanschouwden ze een man met een baard.

Het was niet deze baard, en het was evenmin zijn stem, welke over deur en omgeving de ouderdom wierp van het eindeloze. Alsof zij verwacht waren, zo konden de drie vrouwen binnentreden.

Ze stonden in een klein, laag vertrek. Onder het schijnsel van een aarden tuitlamp leek het aantal wiegjes in die beknopte ruimte niet te tellen. Vlakbij de lamp stond een werkbank met heel primitieve timmermans-werktuigen: een hamer, een beitel, een handboor, een zaag, een schuursteen, vierkante draadnagels.

„Wat enig!” fluisterde Lida. „Hier zullen we misschien iets origineels vinden, Bets!” Ze snuffelde langs de kleine bedjes, met vertederd genot.

De onbekende vrouw praatte met de man. Ze hoorden haar helder spreken, zonder zin of woorden te beseffen. Hij gaf met diepe stem antwoord.

„O, kijk es!” lispelde vriendin Lida, en trok Betsie geestdriftig mee, „die héél oude wieg, zeg . . .! en déze . . .! en díé!”

Mevrouwetje Betsie zag met verbazing, dat er zeer uiteenlopende modellen waren: schaalwiegen, mandwiegen. Beschilderde en blank houten. Er waren prachtige, met goud en zilver ingelegd. Enkele, die in paarlemoer hele voorstellingen toonden; en andere zó simpel, dat ze bijna armoedig genoemd moesten worden.

„Hemeltje, wat een massa, Bets . . .!” fluisterde Lida. Zij stonden stil voor een wit-gelakte wieg, waarop in goud engelen en allegorische figuren waren aangebracht.

„Veel te druk,” meende Betsie, „ik wil voor mijn kindje iets liefs hebben. Iets, waaruit het van het eerste ogenblik af vriendelijkheid ontmoet.”

Met een nuance van ontevredenheid in haar stem zei Lida: „Zou hij niks hebben in roze plastic? Dat leek me nu juist zo grappig . . .!”

Misschien had Betsie antwoord willen geven; maar ze keek om. En haar blik zonk met zo'n verbazing in de ruimte, dat de vriendin zich eveneens omwendde.

Achter hen lag een onafzienbare wijdte. En hoog en laag, links en rechts, – overal stonden wiegen. De oude man was vlak naast hen. Zijn ogen hadden een uitdrukking van diepe genegenheid, toen hij hen aankeek.

Betsie voelde zich sprakeloos. Zij meende te dromen – stond zij dan midden in de oneindigheid, en konden daar alleen wiegen zijn . . . ?

Haperend vroeg Lida: „Heeft – u niets – in eh – plastic . . . ?”

„Beslist wel,” antwoordde de wiegen-maker met een zingende klank in zijn spreken, „voor elk mens laat God drie bomen groeien: één voor zijn wieg, één voor zijn bed, en één voor zijn graf.”

Betsie knipte met de ogen. Zij was griezelig getroffen door deze woorden.

„Maar plastic komt niet van een boom,” zei Lida, alleen maar, om geestelijk staande te blijven onder de vorsende ogen.

„Misschien komt het dan van de vezel; of van de steenkool, die eenmaal een boom wàs,” antwoordde de wiegen-maker troostend.

Voor Betsie schoven zijn woorden alle realiteit opzij. Het was of zij huizen zag, waarbinnen zich 's mensen lot voltrok. De doden spraken met de ongeborenen, en alle tijd liet zich samenballen tot een waardeloze prop.

Toen gebeurde het, dat mevrouw Betsie een wieg zag, welke haar bekend vóórkam. „Die licht-gele daar,” zei ze stamelend, „is van mij geweest . . . Daar heeft mijn moeder ook in gelegen, als baby . . .”

Terwijl Lida bijna beschuldigend haar ogen naar de man wendde, ontmoette ze zijn glimlach: „Hier zijn alle wiegen . . .” zei hij.

Betsie dacht: „De man, die de wiegen maakt” – en ze

hoorde, hoe haar vriendin met nerveuze stem converseerde: „Wat zullen uw eigen kinderen dan mooie wiegen hebben gehad!”

En weer was daar de glimlach van de man, peinzend en oneindig wijs, als een troostend glanzen om hen heen.

„De oudste zoon lag in een ezels-voerbak,” antwoordde hij. „Wij waren op reis toen hij geboren werd; en niemand had wieg of plaats.”

Het gaf Betsie zo'n innig medelijden. „Wat zielig,” zei ze zacht. „Maar voor hem waren er toch ook drie bomen gegroeid . . .?”

Er veranderde niets aan de glimlach van die oude man; en toch leek de wijsheid er als een juwelen kroon boven te staan. „Zeker,” antwoordde hij; en het was, of hij verschrikkelijke dingen zag: „voor hem waren er óók drie bomen gegroeid . . . Het heeft lang geduurd, voor ik dat begreep . . .”

Het was vreemd genoeg Lida, de wereldse, die stil vroeg: „Begrijpt u àlles . . .?”

Hij zei: „Ja.” Het was het meest koninklijke woord, dat ze ooit hadden gehoord. Hij moest zeer oud zijn, en uitzonderlijk begenadigd met wijsheid. De ruimte om hem heen beangstigde de twee vrouwtjes. Ze voelden zich raar luchtig en vergankelijk, met hun dwaze hoedjes en hoge hakken.

„Ga maar naar huis,” voegde hij er vriendelijk bij. „Vergeet niet, dat de pas-geboren mens naast zijn hulpeloosheid alleen vriendelijkheid kent. Dat is het Hemels optimisme. En wie uw kind heeft geschapen, kent ook zijn drie bomen, lang voordat u er zorgen over hebt!”

In het verklinken van zijn woorden vonden zij de enge grens van het kamertje terug: de aarden tuitlamp brandde; en rondom stonden wiegen. Hij liet hen zwijgend uit.

Het laatste wat mevrouwtje Betsie zag, was de klopper, die een hand was, welke klopte op een omstraald hart.

Daarbuiten liep die jonge vrouw voor hen uit, met haar profiel zo teder gelijnd als een lelie.

Ze vonden de stille straat weer, en het smalle water, en de gracht waar ze als kind hadden geknikkerd. Langzaam maar zeker keerde de stad tot hen terug. Mevrouwtje Betsie kwam thuis bij haar liefhebbende man, en ze wist hem niets te vertellen dan dit dwaze verhaal. „Lida was er bij!” zei ze, alsof dat zijn glimlachend hoofd-schudden kon stuiten.

Zij kocht pas weken daarna een wieg. Zo-één, waarin het kindje van het eerste ogenblik af vriendelijkheid ontmoette.

En als ze later zorgen had, dacht ze getroost aan die timmerman op de avond vóór Kerstmis.

Jo van de Wetering

AAN MARIJE*

Marije
Marije
zo blij
zo goed
niet Mara
niet Sara
niet bitter
niet zoet
maar
Marije
Marije
zo blij
zo goed

* Marije = Maria

Elizabeth Goudge

ZOON VAN DAVID

Mirjam zat zingend aan het weefgetouw. Haar slanke figuur bewoog zich licht op de maat van haar werk terwijl zij de fijne draden volgde, die onder haar vingers het mooiste weefsel vormden dat men ooit in de kleine stad Betlehem op de heuvel had gezien. Blauw was het, het diepe blauw van de hemel in het schemeruur, en daar doorheen glanzende zilverdraden.

„Nu is je huwelijkskleed bijna klaar,” zei de kleine Naomi.

„Ja,” antwoordde Mirjam.

„Het fonkelt als de sterren,” ging de kleine Naomi verder en ging aan Mirjams voeten zitten. „Waarom maak je toch je bruidskleed donker als de nacht, Mirjam? De mantel die je voor Jakob weefde, was stralend als de morgen, helemaal groen met goud!” Mirjam liet haar slanke, bruine handen in de schoot vallen. En zoals een vogel zich met fladderende vleugelbewegingen ter ruste legt, verviel zij in de gelaten rust die Jakob-Ben-David, haar bruidegom, zo in verrukking kon brengen. Nadenkend zweefde haar blik door het kleine venster en zij overlegde bij zichzelf hoe zij haar zusje zou antwoorden. Waarom had zij toch donkerblauw en zilver – de kleuren van de nacht – gekozen om zich in haar feestelijkste uren mee te tooien, en niet de vrolijke kleuren van voorjaarsbloemen zoals andere meisjes deden?

„Omdat ik van de nacht houd” zei ze tenslotte. „De nacht is de bron van de hoop, daarom voel ik mij daarin gelukkig. De nacht verbergt het begin van het

morgenrood in zich. En voorts is het ook de nacht die mij Jakobs bezoeken brengt!”

Naomi, een mollig, bruin kind, met een gezichtje als een blozende appel, stond op en greep haar wijde vormeloze jurk bijeen. Vlug trippelde ze naar de kamer naast het woonvertrek. De nacht begon en Naomi wist waar zij hoorde als Jakob werd verwacht. Mirjam stond op en begon de kleine kamer klaar te maken voor Jakobs bezoek. Zij zette het weefgetouw opzij en schoof een laag rustbed aan de houten tafel waar zij het avondeten op neerzette.

Zij en de kleine Naomi waren alleen op de wereld en hun voedsel was eenvoudig en schaars, want zij leefden van hetgeen Mirjam met haar weefkunst verdiende. Hun huis stond op de stadsmuur, en door het venster keken zij uit over het golvende heuvel landschap dat zich ver uitstreckte.

Het was nu de tijd van zonsondergang en geboeid zag Mirjam toe; hoe rose gekleurde wolkenstrepen de fletsgele en turkooisblauwe lucht doortrokken, terwijl onder de heuvelkam de één na de ander in het puurste goud ontgloeide en purperviolette stralen zich over het geheel uitstortten.

Mirjam dacht aan de woorden die alle gelovige Joodse mannen en vrouwen bezielen: „Hoe wonderbaar zijn op de bergen zijn voetstappen, die de blijde boodschap brengen en vrede verkondigen.” Zij bewaarde deze in haar hart, de blijde boodschap van de hemelse bevrijder die eens de geplaagde aarde het gouden tijdperk zou brengen.

Plotseling werd zij uit haar gepeins opgeschrikt toen een doordringend trompetsignaal de stilte van de nacht verstoorde. Toen ze weer naar de heuvelkammen keek, waren ze bloedrood gekleurd en vurige strepen doortrokken de lucht. Bloed en vuur!

Haar natuurlijke opgewektheid was plotseling ver-

dwenen en zij beefde. Ze was dodelijk geschrokken. Ineens leefde zij niet meer in het toekomstige rijk der bevrijding, maar in het hedendaagse rijk van de Romeinse veroveraar die het volk van God tot slaven had vernederd. Zijn trompetsignaal was het geweest. De kleine stad was in deze nacht vol van soldaten. De ondergaande zon schitterde op de helm en het getrokken zwaard van de schildwacht voor de poort en het gestamp van marcherende voeten klonk hard in de anders zo rustige straten.

Want Rome vreesde onrust deze nacht. Caesar had een besluit uitgevaardigd waarbij nieuwe belastingen werden gevorderd van de onderdrukte bevolking, die nu al onder de onaanvaardbare belastingen zuchtte.

Iedereen had bevel gekregen zich naar zijn plaats van herkomst te begeven en daar zijn schuld te betalen. Betlehem was de vaderstad van allen die zich met trots erop beriepen uit het huis en geslacht van David te stammen. Daarom verdrongen zich deze nacht in Betlehems straten zijn lawaaijige, opstandige kinderen. Van 's morgens tot 's avonds waren ze toegestroomd: hele karavanen uit afgelegen dorpen, enkele boeren uit de omliggende heuvels en wilde mannen uit de woestijn. Allen waren ze kwaad en verbitterd.

Rome had alle reden om de zwaarden te trekken en de straten te bewaken. Want al deze lieden vormden een trots en dapper volk. Zonder verzet liet het zich niet onder de laars van een veroveraar dwingen.

Hun hele verleden was doordrenkt van bloed en getuigde van strijd en lijden. Met vuur en zwaard had het in zijn land de vrijheid verworven, en nu men het die vrijheid weer wilde ontrukken, was het niet van zins de slavernij met zachtmoedigheid te aanvaarden. De hogepriesters in Jeruzalem hadden weliswaar met

de veroveraar onderhandeld en zich naar hem geschikt, en dat hadden ook veel rijke mannen gedaan uit gemakzucht en winstbejag. Maar voor het arbeidersvolk betekende de vrijheid een kostbaar bezit, en als de omstandigheden daartoe dwongen was het bereid deze met hand en tand te verdedigen. Ofschoon elke opstand met wreedheid werd neergeslagen, hield het niet op steeds weer verzet te plegen. Hoe meer men te verdragen had, des te feller scheen de vlam der opstand op te laaien.

Jakob-Ben-David was één van die opstandelingen. Toen hij zich met Mirjam verloofde, was hij een boer in de heuvels. Het was hard werken, maar hij was vol hoop voor de toekomst. Hij was trots op het stuk land dat hij het zijne noemde en gelukkig terwijl hij steen voor steen metselde om het huis te bouwen dat voor Mirjam, de kleine Naomi en hemzelf een thuis zou worden.

Toen waren er twee achtereenvolgende jaren gekomen met zware misoogsten en hij was niet in staat geweest zijn verstikkende belastingen te betalen. Rome had geweigerd uitstel te verlenen; men had hem alles afgenomen. Zijn wijnberg, het olijvenbos, de ossen, zijn bouwland en zelfs het huis dat zojuist was klaargekomen.

Mirjams vertrouwen was niet geschokt. Zij zou met haar weefkunst genoeg geld verdienen om een stukje land te kopen, zei ze. Wat gaf het als het jaren zou duren? Als hun eigen thuis en hun liefde zeker waren, wat maakte het dan uit hoe lang ze moesten wachten?

Elke avond als haar lange dagtaak voor de handelaars was gedaan, weefde zij verder aan haar nachtblauwe bruidskleed met de zilverdraden.

Deze tijd van wachten was voor Mirjam – die door haar dagelijkse werk afgeleid en door haar natuurlijk-

ke opgewektheid gedragen werd – beter te verdragen dan voor Jakob, de onstuimige, stormachtige man. Af en toe was het hem gelukt werk te vinden als ka-meeldrijver of waterdrager, maar zulke bezigheden waren pijnlijk voor de trots van een man die eens eigen land had bezeten. Zijn opvliegende natuur maakte dat hij op den duur geen baas meer boven zich kon verdragen. Daarbij botsten zijn landerigheid en ongeduld met het verterende vuur van zijn verlangen naar Mirjam. Het had haar daarom ook niet verrast dat Jakob een fanatiekeling, een Zeloot was geworden. Deze Zeloten – mishandelde, verbitterde en vertwijfelde mannen – leefden in hollen in de bergen en tussen de rotsen van de woestijn. Zij stortten zich in wilde benden op rijke Romeinen om hen te beroven als zij op weg waren naar hun landhuizen, of ze overvielen kooplui op hun weg naar Jeruzalem. Soms, als zij talrijk genoeg waren en hun woede het kookpunt had bereikt, vielen zij zelfs Romeinse krijgsbenden aan.

Zij vormden de kern en de voorhoede van ieder oproer, en dankzij hun voortvarendheid en durf, dankzij hun grondige kennis van het wilde en dorre heuvellandschap waren zij buitengewoon moeilijk te vangen. Als de Romeinen hen echter te pakken kregen, werden zij gekruisigd.

Er waren tijden geweest – na een hevige opstand – dat de omgeving en de verschrikkelijke terechtstellingsheuvel buiten Jeruzalem, dicht bezaaid waren met kruisen.

Was het daarom te verwonderen dat in de nachten waarin Jakob haar bezocht, Mirjam hem onder tranen bezwoer terug te keren tot het veilige leven van de stad en de akkers? Maar daarvoor was Jakob helemaal niet te vinden. Evenals vele Zeloten was hij

hartstochtelijk religieus. Hij stamde uit het huis van David en geloofde van ganser harte in de komst van de Messias, de grote bevrijder. Hij geloofde niet zoals Mirjam dat deze als een vredesbode vanuit de hemel zou verschijnen om het gouden tijdperk te verkondigen als een beloning voor het bidden, hopen en dulden van zijn volk. Jakob geloofde dat de mensen hun bevrijding zelf moesten bevechten en dat de messias zou komen als een groot krijgsman aan het hoofd van zijn gewapende mannen, die bereid zouden zijn met het zwaard in de hand voor hem te strijden. In voorzichtigheid en geduldig wachten had Jakob geen zin.

Iedere maand kwam hij éénmaal in de nacht naar haar toe als de maan slechts een smalle zilveren sikkel vormde en weinig licht uitstraalde. Daarom verwachtte zij hem vandaag. Het was haar zelfs gelukt hem een waarschuwende boodschap toe te spelen voor het oproer in het stadje en voor de Romeinse soldaten die het bewaakten. Hij had echter geantwoord dat dit voor hem reden temeer was om te komen, want deze omstandigheden zouden het gemakkelijker maken zich aan te sluiten bij een karavaan en ongezien door de poort te sluipen.

Mirjam keek op. De zon was snel ondergegaan en de koude duisternis van de winter omvatte haar. Dadelijk zou Jakob hier zijn. Dadelijk zou ze zijn stap op de trap horen en het groen en goud van zijn mantel zouden haar vanuit de deuropening tegenstralen . . . En dan zou ze in zijn armen liggen . . .

Zij stond op, stak de olielamp aan en ging de kamer binnen waar zij en Naomi sliepen. Anders lag het kind om deze tijd in bed met haar pop Sara en sliep dan zo vast als een marmot. Maar nu was het bed leeg. Boos riep ze haar zusje. Soms als Mirjam dacht dat

Naomi lag te slapen, dan klom deze door het raam naar buiten op de stenen trap en rende weg om in de herberg aan de overkant met andere kinderen te spelen.

In een gewone nacht werd dat wel door de vingers gezien, maar vandaag wilde Mirjam dat beslist niet, want de herberg was overvol met mensen die uit de omgeving waren samengestroomd om hun belastingplicht te vervullen. En velen van hen waren ruwe, wilde gasten, warempel geen passend gezelschap voor een beschermd opgegroeid kind.

Flug wilde ze Naomi terughalen . . . Ze liep het huis uit en de lange stenen trap af naar de straat. Onderaan gekomen bleef zij staan. Geboeid hoorde en keek zij. Al haar zintuigen waren gespannen en geprikkeld. Het scheen haar toe of de wereld er nog nooit zó had uitgezien. Grote sterren straalden boven haar; fonkelende vriesheldere sterren. De steile nauwe straten van Betlehem en de witte huizen met hun platte daken lichtten op onder hun glans als zilver en ivoor. De verlichte vensters van de huizen kleurden oranje en uit de open deuren waardoor veel mensen in- en uitgingen, stroomde de gouden gloed van ontelbare vuren op de straten, zodat die eruit zagen alsof zij met goud waren geplaveid. Het stadje was vol van lawaai. Uit iedere deur klonken stemmen van mannen, vrouwen en kinderen; men hoorde lachen en zingen en daartussen ook harde woorden van oplaaiende twist. Honden blaften en bellen rinkelden als een karavaan door de straten trok. Men hoorde de roep van de kamelendrijver en het felle kloppen op de deuren als reizigers om onderdak vroegen. Bij dat alles kwam het stampen van gewapende mannen en plotseling de klank van een hoornsignaal.

Bij de gewelfde poort die naar de binnenplaats van de

herberg leidde, schrok Mirjam plotseling terug, want bijna was ze tegen een man opgebotst die een mank ezeltje meevoerde. Hij droeg een baard om zijn doorgroefde gezicht; zijn trekken waren grauw van vermoeidheid en zorg. Vervuld van zijn bezorgdheid drong hij hardhandig voorbij. Mirjam merkte tegelijk dat de toestand van zijn vrouw de oorzaak van zijn bezorgdheid moest zijn. Zij was zwanger en haar moeilijke uur nabij. Ze scheen zich slechts met uiterste wilskracht op de rug van de ezel te houden. Haar ogen keken somber van pijn en zweet parelde op haar witte gezicht met de bleke samengeknepen lippen. Maar toen de ogen van beide vrouwen elkaar ontmoetten, probeerde de vreemde vrouw te lachen. Het was een haast guitig lachje alsof ze tegen Mirjam wilde zeggen: „In wat een onmogelijke toestand ben ik me daar geraakt!” Daarna verdwenen zij beiden in de menigte die de binnenplaats vulde. „Arme ziel”, dacht Mirjam. Zo gauw als ik Naomi heb gevonden, zal ik zien wat ik voor haar kan doen.

Ze baande zich een weg door het gedrang en kwam met moeite in de herberg, waar haar aandacht onmiddellijk werd getrokken door een groep mannen die in een donkere hoek fluisterend met elkaar spraken, en ineens vergat zij Naomi en de vreemde vrouw. Het waren mannen uit de bergen, half verhongerd, met woeste haren. In de schijn van de vlammen zag men wilde haat in hun ogen branden. Met een voorgevoel van naderend onheil drukte Mirjam zich dicht bij hen tegen de wand en luisterde ademloos naar hun woorden.

Een bende Zeloten was als adelaars van de bergen neergestreken en had een groep Romeinse soldaten overvallen die op weg was om daar orde op zaken te stellen. De meeste van deze Zeloten waren in Betlehem geboren en zij noemden zich „zonen Davids”.

De aanblik van de gewapende mannen die in hún stad nieuwe belastingen zouden afpersen, had hen tot razernij gebracht. Toch waren zij in een hopeloze toestand geraakt. De meesten van hen werden gevangen genomen en langs de hoofdweg aan kruisen geslagen.

Hoe lang was dat geleden? Vier dagen geleden was het gebeurd. En wie had ze aangevoerd? Jakob-Ben-David was dat geweest, die voor eigen zaken naar Betlehem onderweg was.

Wie hadden zich kunnen redden?

Mirjam hoorde de naam Jozef-Ben-Juda, die Jakobs beste vriend was, en verschillende andere haar onbekende namen, maar Jakob-Ben-David werd niet genoemd. Wie waren de slachtoffers der vergelding geworden? . . .

Mirjam was weer buiten op de binnenplaats en vocht zich snikkend door de menigte heen om in haar huis te komen. Zij had er niet meer op gewacht de namen van de slachtoffers te horen. De aanvoerder was immers altijd onder hen!

Ondanks de kou was zij nat van zweet en haar knieën weigerden haast dienst zodat zij zich bij 't passeren aan de mensen moest vastklampen om niet te vallen. Verstoord keken de mensen haar na. Was die vrouw krankzinnig?

Toen ze haar trap had bereikt werd zij haast duizelig van opwinding, want er stond de gestalte van een man in haar verlichte huisdeur.

Doch deze liep langzaam en met gebogen hoofd de trap af. Het was Jozef-Ben-Juda. Hij richtte zijn hoofd op en hun ogen ontmoetten elkaar. Uit de zijne staarde de vertwijfeling van een man die liever alle Romeinse soldaten ter wereld tegemoet zou gaan dan één enkele door smart getroffen vrouw.

Hij zei tegen haar: „Het is allemaal voorbij, Mirjam. Het gebeurde vier dagen geleden; nu is alles voorbij.” Zij antwoordde niet. Wild stootte zij de man van zich af. Ze haatte hem. Hij had zich kunnen redden, maar Jakob was dood.

Struikelend ging zij de treden naar boven. Daar ging ze haar helder verlichte, feestelijk ingerichte kamer binnen waarin de voor Jakob bereide maaltijd stond. Op het rustbed had Jozef de mooie mantel gelegd die Mirjam met zoveel liefde voor Jakob had geweven. Zorgvuldig opgevouwen lag hij daar. Ze nam hem op en zag dat hij nauwelijks beschadigd was. Slechts een klein beetje bloed kleefde er aan. Waarschijnlijk hadden ze hem Jakob voor het kruisigen uitgedaan; een druppel bloed kon op de mantel gevallen zijn toen die op de grond lag.

Mirjam wierp zich op het rustbed en begroef haar gezicht in de kussens. De mantel hield ze als een kind in haar armen. Zo lag zij daar enkele uren vol van smart. Het leek haar toe alsof ze dieper en dieper in de nacht wegzonk en verdronk in een poel van ellende.

Plotseling voelde zij een kleine hand die haar bij de schouder trok en toen zij opkeek zag ze het ronde blozende gezicht van Naomi dat haar stralend van geluk aankeek.

„Een kleine baby!” schreeuwde Naomi, en ze wipte van opwinding op haar tenen op en neer. „De verrukkelijkste baby die je ooit hebt gezien. Kom toch vlug Mirjam!”

Met moeite ging Mirjam op haar knieën liggen. Jakobs mantel hield ze nog steeds tegen haar borst gedrukt.

„Zojust geboren”, ging de van opwinding hippende Naomi verder.

„Ik sloop achter de vrouw van de herbergier mee naar binnen om te zien wat het was. Het is een kleine Zoon Davids, en precies op de juiste tijd kwamen zij hierheen zodat hij in Betlehem werd geboren.”

En weg was zij weer, de slaapkamer in.

„Zoon Davids!” Mirjam stond op en wankelde op haar voeten.

Een andere zoon van David! De één was gestorven en de andere zojuist geboren. Haar blik viel plotseling op het bruidsgewaad dat in het licht van de lamp schitterde, blauw en zilver.

Ze strekte haar hand uit en met de kracht der vertwijfeling rukte zij de prachtige stof van de balk van het weefgetouw. Nu hield zij beide in haar armen, haar eigen bruidskleed en Jakobs mantel. Groen op goud, in de kleuren van de morgen, schitterde Jacobs gewaad; het hare glansde in de kleuren van de nacht. Hij had nu het eeuwige morgenrood bereikt, zij echter verzonk in deze nacht vol van rouw.

Drukdóende kwam Naomi terug uit hun slaapkamer met een deken en tegelijk hield zij haar grappige houten pop Sara, die ze altijd mee naar bed nam, in haar hand.

„De vrouw van de herbergier vroeg mij een deken te halen”, zei ze gewichtig. „Er zijn daarginds niet genoeg dekens voor de moeder want het is erg koud in de stal. En de baby mag met Sara spelen.

Kom mee, Mirjam!”

Zonder te weten wat ze deed, volgde Mirjam haar zusje. In gedachten zag zij niets anders dan Jakobs lichaam aan het kruis, zoals het scherp tegen het donker afstak en hoorde niets anders dan zijn kreten van pijn. Nog aldoor droeg zij Jakobs mantel en haar bruidskleed bij zich.

Een natuurlijke grot in de heuvel vormde de stal van

de herberg. Hij lag daar achter en een stenig pad leidde van de lawaaige binnenplaats daar naar toe. Op dit pad kwamen Mirjam en Naomi de opgewonden, praatzieke vrouw van de herbergier tegen.

„In de herberg was geen plaats meer, er bleef mij niets anders over dan ze in de stal te leggen”, jammerde ze. „Wat een nacht . . .!

Ik heb het de moeder zo gerieflijk mogelijk gemaakt, maar ik kan niet genoeg dekens voor haar vinden. Gelukkig, ik zie dat jullie er één hebben meegebracht. Goddank! Mirjam, zorg voor hen, ikzelf ben hernaast!”

En vlug ging zij terug naar de herberg zonder te merken dat de ontdane Mirjam geen woord van alles had verstaan.

De kleine Naomi echter beheerste de situatie volkomen. Staande op haar tenen, tilde zij de klink van de ruwe, houten deur omhoog die de ingang naar de grot afsloot. Ze duwde deze open en ging naar binnen terwijl zij Mirjam achter zich meetrok.

Met het dichtvallen van de deur, verdween opeens alles wat tot de wereld daarbuiten behoorde: het lawaai en de bedrijvigheid van de herberg, het opgewonden praten van woedende mannen, het stampen van soldatenlaarzen, de schel klinkende hoornsignalen, de tranen, het bloed en zweet . . . Van alles was niets meer te zien of te horen en slechts een diepe vrede vulde de ruimte.

Mirjam volgde Naomi en liep als door een vreemde wil gedreven de stal door totdat zij naast de moeder stond. Toen gebeurde het wonder dat de duisternis die haar nog steeds omvangen hield, een beetje begon te wijken. De gestalte van Jakob aan het kruis verbleekte en in plaats daarvan zag zij de moeder met gesloten ogen op haar bed van stro liggen. Het was dezelfde vrouw die zij eerder in de avond was tegen-

gekomen, maar nu waren haar pijnlijke uren voorbij en vrede was om haar heen. Plotseling scheen iets Mirjams hart te ontroeren. Zij legde de beide kledingstukken die zij bij zich droeg op de vloer. Toen nam zij de deken van Naomi, knielde neer en legde die zorgvuldig over de moeder heen. Ook deze vrouw had geleden. Dat gaf een band tussen hen beiden. De moeder opende haar ogen en lachte. „Dank u”, zei ze, en daarna met een van trots en blijdschap opgewonden stem: „Heb je mijn Kind gezien?” Mirjam keerde zich niet begrijpend om, zocht en voelde om zich heen, want behalve de flauwe lichtschijn waarin de moeder lag, was er nog steeds diepe duisternis om haar heen.

„In de kribbe”, hielp de moeder haar vlug.

Toen verspreidde zich licht om haar heen en zij zag de kribbe. Zij ging er heen en keek naar de pasgeborene die in doeken gewonden lag. Een klein knuistje bewoog op het dekentje. Daar lag een volmaakt wezentje als een bloem tussen het hooi, zo rustig en vredig slapend. Het leek alsof van het kind de rust en vrede in de stal uitstroomden. Zijn vader stond erbij en bewaakte het.

„Davids zoon”, zei hij trots.

Hij boog zich over het kind heen en liet zijn wijsvinger, die ruw was van het werken, tussen de tastende vingertjes van het kind glijden en deze sloten zich er omheen alsof zij juist daarnaar gezocht hadden.

„Davids zoon...! Davids zoon...!” Dat was teveel voor Mirjam. Zij knielde naast de moeder neer en barstte in tranen uit.

„Wat heb je gedaan!” schreeuwde ze jammerend tegen de moeder.

„Je hebt een kind gebaard in een wereld waarin mannen worden gekruisigd. Dit zijn geen tijden om

kinderen te baren. De wereld is ziek van haat en zonde, ze is doordrenkt met bloed en tranen. Zon en maan zijn verduisterd en de sterren stralen geen licht uit!”

„Daarom juist is Hij gekomen”, zei de moeder rustig. Wat ze zei leek volkomen zinloos. Mirjam – voorovergebogen – ging door met snikken en jammeren totdat ze van uitputting niet meer kon.

Ze was zo zwak dat ook haar vertwijfeling krachteloos werd en de vrede die van het kind uitstroomde tenslotte zelfs haar beroerde.

Toen ze eindelijk wat rustiger was geworden, sprak de moeder weer tot haar.

„Ik dank je dat je mijn kind zulke mooie stoffen hebt gebracht.”

Verbaasd kwam Mirjam overeind en keek om zich heen. Ze was helemaal niet van plan geweest het kind haar kostbaarheden te geven. Volkomen onbewust had zij deze voor de kribbe neergelegd.

„Prachtige kleren zal ik voor de jongen kunnen maken uit deze blauwe en zilveren stof”, zei de moeder, in gedachten verzonken.

„Nee”, fluisterde Mirjam, „het is te donker voor een kind. Het is een rouwkleed.”

„Om zo’n kleed te dragen is hij gekomen”, antwoordde de moeder weer.

„En als hij groot geworden is zal hij ook het andere dragen uit groen en goud.”

„Nee!” Ditmaal schreeuwde Mirjam het werkelijk uit van ontsteltenis.

„Nee! Het werd gedragen door een zoon van David die door de Romeinen is gekruisigd. Zijn bloed kleeft er nog aan!”

„Als ik dát mijn zoon vertel, zal hij het zeker iedere dag dragen”, ging de moeder onverstoorbaar verder. Ze was een zeldzame vrouw. Niets scheen haar van

streek te maken. Haar opmerkingen waren zo bijzonder, dat Mirjam de indruk kreeg dat haar gedachten tengevolge van de bevalling wat verward waren en het verbaasde haar niets te zien dat de moeder nu rustig was ingeslapen. Het kind echter was wakker geworden. Het huilde niet. Rustig lag het daar en keek over de rand van de kribbe. Op zijn teer gezichtje lag de oude wijze uitdrukking, die zo natuurlijk aandoet in de gezichtjes van alle pasgeborenen.

Zijn ogen waren diepblaauw als de kleur van Gentianen en zo fris als dauw, dat men zich van alle onzuiverheid ontdaan voelde als men hem maar aankeek. Toch was er iets ongewoons aan hen. Mirjam vroeg zich af wát dat toch kon zijn? Totdat zij bemerkte dat ze nog niet echt ingesteld waren zoals dat bij de meeste kleine kinderen het geval is, maar dat ze onbeweeglijk over de rand van de kribbe keken.

Waar keek dit kleine wezentje toch naar?

Mirjam keek eens om zich heen en langzamerhand werd zij alles gewaar wat zich in de stal bevond. Een aantal mensen zag zij, en allemaal lagen zij geknield.

Daar was een groep schaapherders, ruwe mannen uit de bergen gekleed in schapevachten. Naast hen – in eigenaardige tegenstelling door hun fraaie kleding – drie kooplieden uit het oosten in rijke, kostbare gewaden. Ze hadden allen geschenken meegebracht die voor de kribbe lagen. Kleine en eenvoudige geschenken van de schaapherders zoals een koek, een schapevacht en herdersstaf, lagen daar naast waardevolle gaven van goud en kostbare kruiden die de kooplieden hadden meegebracht. Naast een gouden kistje lag Naomi's grappige pop Sara.

En daar was ook nog een ander aanwezige, een Romeinse hoofdman die vermoedelijk door een kier van

de deur licht had gezien en was gekomen om te zien wat hier aan de hand was.

Het licht van de olielamp scheen fel op zijn pantser en helder flikkerde het zwaard aan zijn zijde. Voor Mirjam vertegenwoordigde nu iedere Romein, de man die Jakob aan het kruis had geslagen. Een wild haatgevoel kwam bij haar op, maar verdween weer toen zij zag dat deze man huilde.

Misschien herinnerde het tere kind hem in de vreemde aan zijn eigen kind in het verre vaderland. Wellicht had hij spijt gekregen van een of andere slechte daad. Toen hij Mirjams ogen op zich gevestigd zag, kleurde hij misnoegd en verliet de stal. Zijn harde voetstappen klonken buiten op de stenige weg. Geen gave had hij meegebracht buiten de paar tranen die de vloer van de stal hadden bevochtigd. Gehoorzaam aan een overweldigend gevoel, draaide Mirjam zich om en wierp zich voor de kribbe neer.

Toen zij in haar eigen kamer terugkwam, spreidde het morgenrood zich uit over de heuvels in een vloed van parelachtig schemerend licht. De kleuren van de hemel waren zachter als bij zonsondergang. Geen bloedrode strepen waren meer tussen de wolken en geen vlammeende bergtoppen waren meer te zien. De lucht glansde in zachte kleuren als die van duivenvleugels.

Mirjam knielde neer, legde haar armen op de vensterbank en toen schoten haar weer de gedachten te binnen die haar bij het begin van deze nacht hadden beziggehouden: „Hoe wonderbaar zijn op de bergen zijn schreden die de blijde boodschap brengen en vrede verkondigen.”

Was ze zó blind geweest?

Er kon geen vrede zijn, geen troost en geen genade, zonder strijd en nood. De messias zou komen, niet om

de mensen van lijden te verlossen maar om door
lijden te bevrijden.

Wat zei ik toch van de nacht? dacht zij.

Dat ik daarin gelukkig ben omdat op de nacht het
morgenrood volgt.

Vertaling: Miep van Rooijen

HET VOLK DAT WANDELT IN HET DUISTER

Het volk dat wandelt in het duister
zal een groot licht zien, een groot licht.
Hef naar de hemel uw gezicht,
met opgeheven hoofden, luister,

gij die hier woont in 't dal der tranen
en van de schaduwen des doods,
gij hoort zijn stap, gij ziet hoe groots
Hij zich zijn witte weg zal banen.

Hij komt met vrede; en geen rampen
geen oorlog en geen bitterheid
zal er meer zijn, geen kind dat schreit,
geen laarzen die in 't duister stampen.

Geen liefde gaat er meer verloren,
de onderdrukking is voorbij,
de dood is dood, nu juichen wij,
er is een Kind voor ons geboren.

Er is een Zoon voor ons gegeven,
de Zoon van God die Koning is,
die 't licht is in de duisternis,
de weg, de waarheid en het leven.

En alle andre vreemde namen:
die Wonderlijke Raadsman heet,
omdat Hij de geheimen weet
van hemel en van aarde samen.

En Sterke God, die de gebeden
verhoren zal, die overwint.
Eeuwige Vader heet dat Kind,
en Vorst van eindeloze vrede.

Dan zal de aarde voor ons allen
het land van melk en honing zijn,
het Kind van God zal Koning zijn,
nooit zal de troon van David vallen.

En alle, alle mensen samen,
die zullen voor zijn aangezicht
staan zingen in het grote licht.
En Hij kent allen bij hun namen.

Naar Jesaja 9 : 1-6

HOOG BOVEN DE WOLKEN

Zacht en gelijkmatig klinkt het geronk van de vliegtuigmotoren. Lisette kijkt om zich heen en ziet dat diverse passagiers al zijn ingedommeld.

Om jaloers op te worden, denkt ze.

„Mamma, vertel je nog wat uit het grote boek?” vraagt Jos vleidend. Lisette is moe en zou er een lief ding voor over hebben om nu ook eens even te kunnen slapen. Voorlopig is daar nog geen kans op.

„Mamma moet dadelijk eerst Eefje een flesje geven. Het is haar tijd en ze begint al te sputteren. Kijk jij nu eerst zelf maar even naar al die mooie plaatjes, ventje.”

Aan de stewardess die net langs komt, vraagt Lisette meteen om het flesje voor de baby te verwarmen. Deze belooft het te doen. Dat verloopt gelukkig allemaal prima op deze lange reis.

Waren ze er maar vast. Voor een beweeglijk kind als Jos, die nu bijna vier jaar is, valt het helemaal niet mee zo lang te moeten stilzitten. In de afgelopen uren is hij al met verschillende medepassagiers een praatje gaan maken.

Eerst vond hij het allemaal erg interessant. Vooral het vliegveld met alles wat daar voor een kleine jongen aan belangwekkends te beleven valt. Vroeg in de avond is hij even in slaap gevallen. Mooi zo, dacht Lisette, maar na een kort dutje was hij al weer present. Een goed idee dat grote kijkboek in de handbagage mee te nemen. Josje is er dol op, en hoewel hij het boek haast van voor naar achter helemaal kent, begint hij enthousiast opnieuw, om telkens weer

nieuwe ontdekkingen te doen in al die kleurige plaatjes.

Zo'n vliegreis van Zuid-Amerika naar Holland duurt ook wel erg lang, vindt Lisette. Laat staan voor een kind als Jos!

Holland, thuis . . . Hoe zal ze daar alles vinden?

Ze maakt de reis alleen met de kleintjes om nog vóór Kerstmis bij vader te zijn. Chris volgt over enkele weken. Die moet nog wat zaken afwikkelen en komt dan ook naar Holland. Misschien krijgt hij weer een nieuwe standplaats in het buitenland voor de maatschappij waarvoor hij werkt. Dat is nog niet helemaal zeker.

Het lijkt wel of Jos haar gedachten raadt.

„Komt Opa ons afhalen als wij in Holland zijn?”

„Misschien wel manneke, maar als het vliegtuig niet precies op tijd aankomt, dan weet ik niet of dat kan.”

Gelukkig komt juist de stewardess met het verwarmde flesje, want inmiddels begint Eefje haar stem flink te verheffen. Dit tot ongenoegen van sommige medepassagiers die voor zo'n situatie niet altijd begrip kunnen opbrengen.

„Ik heb ook dorst”, begint Josje nu.

Voordat Lisette hem tot geduld kan manen, neemt de vriendelijke stewardess hem al mee. „Ga jij maar met mij mee, dan kan jouw mamma je zusje even rustig helpen. Wat wil je graag drinken?” Jos, die nooit verlegen is, loopt druk pratend met het aardige meisje mee.

Wat een verademing, zoveel goede hulp onderweg, denkt Lisette. Ze geniet van de stilte nu ook Eefje hevig zuigend van haar maaltijd geniet. Vertederd kijkt ze naar dat kleine mensje in haar armen. Was Chris nu ook maar bij haar.

Als er niet zoveel was gebeurd, zouden ze samen naar huis teruggereisd zijn.

Twee maanden geleden echter – Eefje was nog maar nauwelijks geboren – kwam het alarmerende bericht uit Holland. Moeder, plotseling het ziekenhuis in en na een paar dagen overleden. Blijdschap om de geboorte van Eefje – verdriet om het heengaan van Moeder. En in die toestand kon ze er niet eens heenvliegen.

Pa, hoe zal Pa het maken?

Haar broer Johan woont tamelijk ver bij hem vandaan. Die heeft blijkbaar alles prima voor hem geregeld. Maar nu is Pa al weken alleen. Daarom hebben Eefje en Chris samen besloten dat zij vast met de kinderen vooruit reist. Het ouderlijk huis is groot genoeg om hen allen te herbergen.

Wel ongezellig voor Chris, die nu kerst en de jaarwisseling bij vrienden zal doorbrengen. Ze waren het er roerend over eens dat vader deze keer vóór gaat, en Chris volgt immers heel gauw. Dat haar vader blij is met hun komst blijkt wel uit de brief die hij heeft geschreven. Heel haar hart gaat naar hem uit. Wat een geluk dat hij samen met moeder de afgelopen zomer nog bij hen is geweest, dat ze gezien hebben hoe ze daar leefden. Moeder heeft daar ook zo van genoten, en vooral dat ze nu haar kleinzoon heeft leren kennen. Jos heeft volop geprofiteerd van een stel grootouders dat met elkaar wedijverde om hem te verwennen.

„Zijn we nu héél erg hoog in de lucht?”

Jos vraagt honderduit aan de stewardess die hem heeft meegenomen.

„Ja hoor, héél erg hoog.”

Nadenkend zuigt Jos aan het rietje dat in een bekertje chocomel steekt.

„Hoe heet jij?” vraagt hij terloops.

„Ik heet Mieke.”

„Ik heb veel meer namen, ik heet Jozef, Adriaan, Christiaan.”

„Maar ik heb óók meer namen, hoor. Ik heet Maria, Adriana, Johanna. Net een beetje als jij, want Adriaan en Adriana lijkt heel erg op elkaar hè?”

„Ja, en Jozef hoort bij Maria, dat heeft Mamma zelf verteld,” oppert Josje dan. En Jozef en Maria kregen een baby en die heette Jezus en toen was er geen wiegje zoals Eefje heeft, en toen moesten ze slapen in een stal.”

Verrukt tilt Mieke het kleine joch op. Wat een dot van een kind, denkt ze, en ze geeft hem en passant nog een paar knabbelzoutjes waar hij dol op schijnt te zijn. Eén van haar mannelijke collega's komt uit de cockpit en plaagt haar danig in het voorbijgaan.

„Wat moet dat? Je weet dat er niet geflirt mag worden met de passagiers hè?”

„Och schiet op jij,” antwoordt ze vrolijk. „Je bent jaloers, maar jullie kunnen geen van allen op tegen deze kleine charmeur.”

Jos ontgaat de plagerij helemaal. In gedachten toeft hij nog even bij het tafereel van de stal.

„In de stal waren ook koeien en ezels en schapen, enne . . . ook een olifant.”

Dan schatert Mieke het werkelijk uit, en ze is blij dat er een poosje rust is in het vliegtuig omdat er nu zoveel slapen.

Jos schijnt helemaal geen slaap meer te hebben. Integendeel, heel opgewekt gaat hij verder en is blij nu eens even zo volledig de aandacht van die lieve Juf te hebben.

„Weet je dat Jezus naar de hemel is gegaan?”

„Ja, dat heb ik wel eens gehoord,” zegt Mieke braaf om hem aan de praat te houden. Het is lang geleden dat ze de oude, bekende verhalen uit de bijbel heeft gehoord of gelezen.

Wat is het gemakkelijk voor een kind om alles te geloven. Toen ze klein was, leek alles voor haar net zo simpel als voor dit kleine ventje. Die draait met zijn knuistjes nu haar gezicht naar hem toe en begint opnieuw.

„Als wij nu zo heel hoog vliegen, komen wij dan ook bij de hemel?”

Nu wordt ze door zijn gevraag in het nauw gedreven. „Dat denk ik niet Jos.” Ze zint op middelen om zijn aandacht af te leiden. Maar dan kent ze de vasthoudendheid van deze kleine passagier niet. En geen spoor van slaap bij dat kind.

„Vraag dat dan eens aan die meneer van straks,” begint hij opnieuw. „Die moet toch zorgen dat het vliegtuig goed vliegt? Pappa heeft het gezegd. Dat doen de mannen die daar voorin dat kamertje zitten. Mag ik daar ook eens kijken?”

„Misschien mag jij daar morgenochtend even kijken als je lief hebt geslapen. Zal ik je nu maar naar je mamma brengen, dan kan jij op de bank achter haar liggen. Daar zijn plaatsen vrij en dan mag je daar lekker slapen.”

„Ik hoef nog niet te slapen,” slaat Josje loyaal het aanbod af. „Ik wil wakker blijven en naar de hemel kijken. Mijn Oma is ook in de hemel, dat heeft Mamma verteld. Misschien wil die meneer wel zó hoog vliegen dat we er heel dicht bij komen. En dan kan ik even zwaaien naar Oma.”

„Weet je wat,” zegt Mieke heel slim: „Ik zal het aan die meneer vragen, maar dan leg ik jou eerst op die bank achter je moeder. Dan kan je daar lekker liggen kijken.”

Genadig knikt Josje bij wijze van instemming met het plan.

Mieke heeft in de gaten dat z'n oogjes nu toch wat klein beginnen te worden. Ze brengt het kereltje bij

zijn moeder terug en met Lisettès instemming installeert ze Josje achter haar met een kussentje onder z'n hoofdje en een warme deken om zich heen. Verderd kijkt ze even op hem neer en ziet dat hij vrijwel onmiddellijk in slaap valt.

„Mevrouw, wat een leuk ventje is Josje.”

„Heeft hij geen kattekwaad uitgehaald? Hij bleef zo lang weg maar ik was met Eefjes voeding bezig. Daarom kon ik hem niet terug halen,” antwoordt Lisette.

„Absoluut niet, hij is de liefste passagier die ik tot nu toe heb meegemaakt.” En ze vertelt aan Lisette van het kostelijke gesprek dat ze met Josje zojuist heeft gehad. Om die olifant moet Lisette ook wel vreselijk lachen.

„Ja, hij heeft een ruime fantasie, maar hij onthoudt toch erg goed wat hem wordt verteld. En hoe het nu precies was in die stal doet er toch eigenlijk niet zoveel toe. Het belangrijkste is dat het Christuskind geboren werd, menselijk bij ons kwam, en dat we dat na zoveel eeuwen nog steeds vieren.”

Vieren, denkt Mieke . . . Kon ik het nog maar eens vieren zoals vroeger, toen ik klein was, en nog thuis bij een vader en een moeder; net als dit jonge gezinnetje . . .

Lisette ziet de nadenkende blik in de ogen van dit jonge kwieke stewardessje. Het lijkt haar een leuke meid en ze heeft zich zo gezellig over Josje ontfermd terwijl zij haar handen vol had. Ze nodigt haar uit om even naast haar te zitten en een praatje te maken, en daar heeft Mieke nu wel even tijd voor.

„O ja, mevrouw, voor ik het vergeet te zeggen: Josje denkt dat we misschien de hemel ook nog zullen zien, als we maar hoog genoeg vliegen. Hij heeft verteld dat zijn Oma daar is en dat hij zo graag even naar haar wil zwaaien.”

„De lieverd,” zegt Lisette zacht. „Ik zal wel bedenken

wat ik hem moet zeggen als hij wakker wordt.”

Na een kwartier staat Mieke weer op. Zij heeft nog een en ander te doen en hoopt ook nog een poosje te kunnen rusten. Op zo'n lange vlucht lukt dat wel, dan lossen de collega's elkaar af.

Ze hebben fijn gepraat die twee. Het klikte meteen in dat gesprek. Lisette heeft begrepen dat Mieke ondanks haar vlotte beroep en het daarbij behorende gemakkelijk omgaan met mensen, eenzaam is als ze thuiskomt. Eenzaam na een verbroken relatie. De zoveelste waar ik de laatste tijd van hoor, denkt Lisette. Het lijkt wel een besmettelijke ziekte. Ze heeft haar telefoonnummer genoteerd. Wie weet kan ze haar eens bellen. Het meisje woont op kamers in dezelfde stad als waar zij voorlopig bij Vader zullen wonen.

Het is al licht geworden als Jos wakker wordt. Lisette heeft lekker ook wat gedommeld en zelfs Eefje heeft zich een paar uur lang voorbeeldig gedragen.

„Heb je lekker geslapen in het vliegtuig, Jos? Je bent een grote jongen hoor!” Zo begroet Lisette hem als hij bij haar op schoot kruipt.

„Maar ik wilde helemaal niet slapen, ik wilde naar de hemel kijken.” Hij is zichtbaar teleurgesteld.

„M'n lieve kind, luister nou eens goed naar Mamma. Ik denk dat een heleboel mensen daar wel eens willen kijken, maar dat kan niet.”

„Mag je ècht alleen maar naar de hemel als je dood bent?”

„Ja, zo is dat.”

„En als je daar dan bent, mag je er dan nóóit meer uit?”

„Nee, dat kan niet Jos.”

„Dat is dan ook lastig als je boodschappen moet doen!”

Een glimlach glijdt over Lisettes gezicht. Ze volgt heel duidelijk zijn gedachtengang. Josje vindt het altijd heerlijk om mee te mogen boodschappen doen. Van daar deze opmerking.

„Je bent nog een beetje te klein om dat te begrijpen Jos. Maar God heeft ons beloofd dat het heel fijn is om daar te zijn.”

„Dus Oma vindt het daar ook fijn?”

„Vast wel.”

„En God zelf, komt die ook nooit uit de hemel?”

O, o, wat een vragen denkt Lisette. Jos geeft het nooit op als hij beslist iets wil weten. Het is ook belangrijk genoeg om het kind nú de juiste antwoorden te geven. Wat kan hij op deze leeftijd begrijpen?

„Nee, God komt niet zelf, maar heel lang geleden heeft Hij een klein kindje naar de aarde gestuurd, en dat heette Jezus. Dat kind werd geboren in Betlehem en de engelen hebben toen zo mooi gezongen, dat de herders daarna het kind zijn gaan zoeken. Ze dachten dat het wel een heel bijzonder kindje moest zijn.

Dat verhaal ken je wel hè Jos?”

Josje knikt ijverig van ja.

„Toen die baby van Maria en Jozef groot was geworden, heeft Hij de mensen heel veel verteld over God in de hemel. Hij hield van alle mensen en alle kindertjes op de hele wereld. En dat doet Hij nu nog. Weet je, daarom gaan wij nu weer gauw kerstfeest vieren.”

„Dat is lief van God hè?” zegt Jos nu met een blij gezichtje.

„Ja hummel, dat is heel, héél lief van God dat dit kindje op aarde mocht komen. Als je groot bent, kan je dat nog veel beter begrijpen. Maar dit jaar gaan wij samen kerstfeest vieren bij Opa, dan is die niet zo alleen. Fijn hè?”

Dat spreekt Jos wel aan en hij draagt allerlei fantasieën aan over feest vieren.

Het wordt nu weer drukker in het vliegtuig want iedereen is wakker. Als de stewardessen het ontbijt hebben rondgebracht en iedereen klaar is, komt Mieke volgens afspraak Josje halen en mag hij even bij de mannen in de cockpit kijken. Dat is een belevens voor hem. De mannen hebben plezier in de kleine passagier die zoveel te vragen heeft. Hij krijgt van hen een klein model van het vliegtuig waarmee ze vliegen. Dat maakt het feest compleet. Met dit geschenk is hij letterlijk en figuurlijk in de wolken. Hij haast zich weg om het aan Lisette te laten zien.

Nadat de laatste tussenlanding in Parijs heeft plaatsgevonden nadert het einde van de reis. Lisette hoopt vurig dat haar vader op Schiphol zal zijn, want alleen met twee kleintjes en bagage, dat wordt een hele toer. Hij heeft het echter beloofd en het vliegtuig is aardig op tijd. Ze begint haar spullen vast te ordenen en in te pakken.

Dan staat daar ineens Mieke naast haar: „Mevrouw, ik heb toestemming gekregen om u te helpen met alles tot aan de aankomsthal. Misschien is het voor u 't handigst als ik het reiswiegje met de baby voor mijn rekening neem.”

Verrast door deze spontane hulp antwoordt ze: „Graag, dat is erg fijn. Maar denk erom wat we hebben afgesproken, voor jou heet ik Lisette en niet mevrouw.” Het klinkt hartelijk en welgemeend.

„Mieke, ik weet nog niet hoe alles loopt als wij thuis zijn bij mijn vader, maar ik zal je dezer dagen zeker opbellen. Misschien kun je één van de kerstdagen bij ons doorbrengen. Jos vindt het ook vast geweldig om jou weer te zien.”

„Graag mevr . . ., Lisette,” verbetert ze zelf al met een guitige blik in haar ogen. „Graag Lisette, dat lijkt mij erg gezellig,” en ze aait terloops Jos over zijn bol. „Ik hoop er te zijn als je belt. Ik heb nu vier dagen vrij,

tenzij ik onverwacht word opgeroepen voor een vlucht.”

In de aankomsthal vindt een blij weerzien plaats. De grootvader maakt voor 't eerst kennis met zijn kleindochter. Het valt hem niet mee z'n emoties te verbergen nu hij alleen staat bij dit welkom. Ook Lisette moet zich ertegen wapenen om de tranen die vooraan zitten, geen kans te geven.

„Nu niet gaan huilen, zeker nu niet,” prent ze zichzelf in.

Het is Jos die de situatie redt. „Opa, we komen bij jou kerstfeest vieren.” Intuïtief praat hij nu niet over Oma.

Twee sterke armen tillen hem in de lucht.

„Goed zo kleinzoon, fijn dat je er bent. Geef Opa maar eens gauw een kus. Wat heb je een lief zusje meegebracht. En hoe vond je het in zo'n groot vliegtuig?”

Vanaf dat moment is Jos niet meer te stuiten met zijn verslag over de reis. Het vliegtuigje is nu zijn grootste schat. Dat moet 's avonds zelfs mee naar bed.

Als het tweetal eindelijk rustig in bed ligt, zitten vader en dochter gezellig samen aan de koffie.

„Ik ben erg blij dat je er bent, Lisette.”

„Ja Pa, ik vind het ook fijn hier te zijn, ook al kon Chris nu nog niet meekomen. Maar het zal wel erg druk voor je zijn, Vader, met Eefje erbij en onze drukke belhamel.”

„Daar maak ik me niets benauwd om. Integendeel, het zal een goede afleiding zijn.”

Bij deze woorden kijkt Lisette haar vader opmerkzaam aan.

„Hoe gaat het nu eigenlijk, Vader?”

„Ja kind, hoe moet ik je dat uitleggen?”

De leegte is zo groot en je bent ineens-zo alleen.

Toch houd ik mijzelf dagelijks voor, datgene waar Moeder en ik meermalen over spraken. Dat als er zoiets met één van ons beiden zou gebeuren, de dankbaarheid voor wat er zo lang mocht zijn tussen ons twee, moet blijven overheersen boven het verdriet. Daar houd ik me dan aan vast al is het alleen zijn soms erg moeilijk. We hebben immers zoveel mooie jaren samen gehad? Meermalen moet ik juist nu denken aan de vele mensen die zo'n band nooit hebben gekend en hun leven lang alleen zijn, om welke redenen dan ook. Ik heb mijn herinneringen als een kostbaar bezit. Bovendien zijn jullie nu bij mij en dat vind ik heerlijk met de komende feestdagen in zicht."

Lisette gaat nog een kopje koffie inschenken terwijl haar vader een grammofonplaat met kerstliederen opzet.

„Gezellig zo,” vindt Lisette, „nu kom ik helemaal in de sfeer. Kerstfeest hier is toch heel anders dan in een warm klimaat.”

Heldere kinderstemmen zingen:

„Midden in de winternacht
ging de hemel open.”

Glimlachend denkt Lisette aan wat Jos zo hoog in de lucht heeft gehoopt. De hemel open zien en naar Oma zwaaien vanuit het vliegtuig.

Ze vertelt het haar vader.

„Ja, toen Moeder en ik bij jullie logeerden, heeft zij dadelijk een warm plaatsje in zijn kinderhartje veroverd.

Lief van hem dat hij daaraan dacht, de hemel hoog in de lucht . . .”

„Wat moeten wij ons daarvan ook voorstellen? Niemand weet hoe het zal zijn,” zegt Lisette.

„Ik denk, Lisette, dat het allemaal heel anders is dan

wij ons kunnen voorstellen. Daarbij probeer ik te denken dat Moeder dan toch ergens zijn mag, waar zij geen zorgen en pijn meer heeft, en daar ben ik blij om. Hoe het allemaal precies is zullen wij later mogen ervaren.”

„Vader, weet je waar ik nu ineens aan moet denken?”

„Hoe zou ik dat weten kind?” lacht hij fijntjes.

„Die aardige stewardess, dat leuke meisje dat ons onderweg zo fijn heeft geholpen en die ik dezer dagen eens wil uitnodigen, liet ons in een kantoortje wachten terwijl zij achter mijn bagage aanging.

Terwijl ik daar zat te wachten viel mijn oog op een stuk papier dat op de deur geprikt zat. Het zag er uit als een ouderwetse wandbijbeltekst met bloemranken omrand. Er stond in vette letters op:

EN ONZE LIEVE HEER ZAG WAT WIJ DEDEN

EN HOE WIJ WERKTEN

EN HOE ONS SALARIS WAS

EN HIJ DRAAIDE ZICH OM EN WEENDE BITTER

Psalm 13 : 11-11

Ineens was ik zo verontwaardigd. Ik dacht „wat een walgelijke grap!” De Heer zal om het salaris van de mensen hier zeker niet wenen, ook al worden de tijden wat slechter. Eerder zal Hij bekommerd zijn om al die mensen ver hier vandaan die werkelijk moeten leven van een belachelijk inkomen, die sterven van de honger en ook voor hun kinderen vrijwel niets te eten hebben. Wij hebben er de laatste jaren waar we woonden genoeg van meegemaakt.

De lolbroek die dat papier daar ophing heeft van deze dingen blijkbaar geen flauw benul.”

„Lisette, vergeet nooit dat het heel erg domme mensen zijn die op zo'n manier spotten en grappen ma-

ken ten koste van anderen. Onrechtvaardigheid heb jij ook nooit kunnen verdragen, dat weet ik. Daarom voelde je je gekwetst door die misplaatste grap. We hadden het zojuist over de hemel. Probeer daar maar aan te denken: Jezus komt eens terug zoals Hij heeft beloofd. Daar vertrouw ik zeker op.

En al gebeuren er nu nog zoveel vreselijke dingen, God is met die wereld bezig. Hij heeft er stellig verdriet over dat er nog zoveel fout gaat in de wereld. Maar er zijn gelukkig ook nog heel wat mensen die proberen er iets aan te doen, die niet zomaar overal in berusten. Alles zal eens anders worden, als opnieuw de hemel opengaat en er een nieuwe hemel en een nieuwe aarde komt.”

„Paps, je bent nog steeds de liefste vader die er bestaat. Behalve Chris dan,” voegt ze er met een guitig lachje aan toe.

„Maar ik meen het, jij hebt met je onverwoestbaar geloof en optimisme altijd kans gezien anderen op te beuren. Ik merk dat ik nog steeds van je kan leren.”

„Ik denk dat kinderen van hun ouders, maar dikwijls ook ouders nog wel wat van hun kinderen kunnen leren.”

Voor het naar bed gaan kijken ze samen nog even naar het slapende tweetal.

„Nu lijken het wel lieve engeltjes, maar morgen zul je wat beleven Vader!”

„Daar ben ik helemaal niet benauwd voor.

Kind, je moest eens weten hoe ik het waardeer dat je deze kerstdagen met de kinderen hier wilt zijn. En dat terwijl Chris nog ginds moest blijven.”

„Al goed Vader, daar mag je niet meer over piekeren. Beschouw het maar als ons kerstgeschenk. We gaan proberen er fijne dagen van te maken.”

„Met zoveel liefs om mij heen kan dat dunkt mij niet missen.”

Hans Bouma

HET LIED VAN DE HUISGENOOT

The image shows four staves of musical notation in G major (one sharp) and 4/4 time. The melody is written on a treble clef. The lyrics are written below each staff.

Nu gaat de hemel open,
de aarde raakt in bloei,
de vrede daalt van boven,
God licht de mensen toe.

Een kind ligt in de kribbe,
Gods Zoon gaat onze gang,
het leven kan beginnen,
geluk ligt voor de hand.

Het Woord is vlees geworden,
God drukt ons aan het hart,
Hij heeft zijn Zoon gezonden,
van ons een bloedverwant.

Hij zit bij ons aan tafel,
Hij deelt met ons zijn brood,
zijn God is onze Vader,
Hij is een huisgenoot.

O broeder in ons midden,
Gods strijd om ons bestaan,
wij willen U aanbidden,
wij leven in uw naam.

DE HANDEN

De man in het portiek keek naar de sneeuwvlokken en bedacht, dat God de mensen wel terwille was dit jaar. Wat kon je meer verlangen dan een kerstboom, een kalkoen en kleffe sneeuw!

Maar zijn voeten waren koud en hij overwoog nu maar naar huis te gaan. Een soldaat mag ook wel eens zijn uniform uittrekken.

Toch, toen het verkeerslicht op rood sprong, en de eerste auto tot stilstand kwam, schoot soldaat Staalman het trottoir op in het felle licht van de lantaarn, als een spin, die vanuit een donkere hoek zijn prooi bespringt.

Hij zag het rijtje auto's snel aangroeien, terwijl hij met zijn vinger gebaarde naar de kop van de Strijdkreet en naar het Kerstkind, dat Zijn grijpende handen boven de kribbe uitstak.

„Kerstnummer van de Strijdkreet, mevrouw?”

Het raampje bleef gesloten.

De dame schudde enkel haar hoofd.

In de tweede auto zat een jong meisje met getoupeerde haren. Er lag een wazig rood over haar kapsel en ze deed Staalman denken aan een opgepoetste papegaai.

Hij herhaalde zijn vraag.

Daarop zei ze iets tegen de jongen naast haar. Ze lachten allebei, maar het raam bleef gesloten.

Bij de vijfde wagen had de soldaat succes, maar daarna sprong het licht op groen en reden de auto's weg. Staalman verdween in zijn portiek.

Even later had hij veel geluk. Achter elkaar raakte hij

drie bladen kwijt en dat deed hem bijna zijn koude voeten vergeten.

Later op de avond schoof een brommer tussen de wachtende wagens.

„Kerstnummer van de Strijdkreet?” vroeg hij aan de jongen, die verveeld wachtte op het ogenblik, dat hij kon doorrijden.

Langzaam draaide die zijn hoofd om, keek naar de soldaat en naar de bladen in zijn handen.

Even trok een spottend lachje om zijn lippen, alsof hij zeggen wilde: „Man, waar sloof je je voor uit?”

Hij haalde zijn schouders op en zei: „Ga toch weg met die rotzooi!”

Beduusd bleef de soldaat hem aankijken. Hij deed zijn mond open, om iets te zeggen.

Op dat ogenblik gleed zijn voet uit en moest hij zich vastgrijpen aan het stuur van de brommer, om niet te vallen.

De jongen wankelde.

In zijn woede gaf hij een klap tegen de stapel bladen, zodat ze op de grond vielen en schreeuwde:

„Ik mot jouw krijtstrepen niet!”

„Krijtstrepen?” zei de soldaat.

Kwaad deed Staalman een stap naar voren.

Dat de bladen in de natte sneeuw lagen vond hij niet zo erg als dat ene beledigende woord van die snotneus.

Even vergat hij, dat hij hier stond als soldaat van de grote Koning en dat generaal Booth indertijd op andere manier heel wat erger was beledigd.

Drift laaide in hem op.

Hij voelde, dat hij rood werd tot in zijn nek en terwijl hij zich bukte naar de gevallen Strijdkreten stootte hij het eerste het beste scheldwoord uit, dat hem te binnen schoot:

„Overjarige nozem!”

Hij zag, dat de jongen aanstalten maakte, van zijn brommer af te komen.

Toen versprong het licht en de auto's trokken op.

De jongen zag nog kans, met zijn voet de Strijdkreten verder door de modder te schoppen, toen gaf hij vol gas en scheurde met open knalpot door de bocht.

Soldaat Staalman begon zijn Strijdkreten te verzamelen. Met de mouw van zijn uniform veegde hij de sneeuw er af.

Ik mag mijn klanten wel reductie geven, bedacht hij grimmig. Het meest gehavende exemplaar legde hij onder aan de stapel. Die zal ik maar voor mijzelf houden.

Weer in het portiek kwam Staalman tot de overtuiging, dat hij verkeerd had gehandeld.

Hij had zich weer eens laten leiden door zijn drift.

Zo zag je maar weer, dat een heilsoldaat nog geen heilige soldaat was. Bij lange na niet.

Het bleef maar doorsneeuwen.

Het trottoir was een vieze modderpoel.

Er stopten achter elkaar vier brommers naast het trottoir.

Tot zijn schrik ontdekte Staalman, dat op de voorste de jongen van zoëven zat.

Wat zou die in zijn schild voeren, vroeg hij zich af.

Even aarzelde hij.

Toen liep hij naar de voorste auto, wees naar het Kind in de kribbe en vroeg: „Strijdkreet; mevrouw?”

Het raampje ging omlaag.

Op hetzelfde ogenblik klonk naast hem een luid geschreeuw: „Halleluja! Halleluja!”

Staalman draaide zich om.

Een gejuich klonk op. De jongens klapten in de handen en brulden nog harder: „Halleluja. Halleluja!”

De dame in de wagen liet verschrikt het blad op het trottoir vallen. Staalman bukte zich, om het op te rapen.

Woedend keek hij naar het viertal. Hij wilde iets zeggen, maar voor hij geluid kon uitbrengen klonk het opnieuw: „Halleluja!”

Weer versprong het licht en de auto's reden weg. Staalman draaide zich om, om de jongens niet te zien. Hij hoorde nog hun spotlach, terwijl ze hem voorbij reden.

Aan de overkant van de straat waren een paar mensen blijven staan. Hij zag hun verbaasde en ook medelijdende gezichten en opeens besloot hij, weg te gaan.

Je had kans, dat de blagen nog terugkwamen ook! Wie weet, wat ze nog van plan waren.

Met de natte en gescheurde Strijdkreten onder de arm liep hij naar het kruispunt.

Op dat ogenblik klonk het gierend geluid van remmen door de straat.

Met een ruk stond Staalman stil. Hij wachtte op de klap, die nu volgen moest.

Na de slag rende hij de hoek om.

Op de straat lag de brommer.

Het stuur was verbogen en het voorwiel verwrongen.

Tussen glasscherven en vernielde koplamp lag de jongen.

Hij is het, wist de soldaat.

Een man boog zich over het slachtoffer heen. Uit een zijstraat kwam een agent aanrennen. Mensen stroomden van alle kanten toe.

Staalman drong naar voren.

Hij is dood, was zijn eerste gedachte.

Toen zag hij, dat de jongen zijn arm bewoog en zich probeerde op te richten.

Iemand liep al een sigarenwinkel binnen om een dokter te bellen.

Daarna ging het allemaal heel vlug. Binnen de tien minuten was de ambulancewagen er al.

De jongen lag nu met gesloten ogen. Hij kreunde even, toen hij werd opgetild.

De verkeerspolitie begon met de opmetingen. De eigenaar van de auto stond zijn verhaal te vertellen met heftige gebaren.

Daarop liep Staalman verder door de steeds vallende sneeuw, over de kledderige straten, en hij vergat dat zijn voeten koud waren en dat hij maar zo weinig Strijdkreten had verkocht.

Hij moest maar steeds denken aan de jongen, zoals hij daar op de straat had gelegen, met opgetrokken knieën en het bleke, geschramde gezicht.

De volgende morgen, na de samenkomst, stond Staalman thuis wat aarzelend bij de fruitschaal op de tafel.

„Doen of niet doen,” overwoog hij.

Toen pakte hij toch wat sinaasappels in een zak.

Daarop – want een goed soldaat verloochent zich immers niet – nam hij de beste van de overgebleven Strijdkreten en wikkelde die om de zak. Zo ging hij op stap naar het ziekenhuis.

„Een jongen, die gisteravond is binnengebracht na een verkeersongeval?” vroeg de verpleegster.

Ze haalde de schouders op.

„Als u even wachten wilt zal ik voor u informeren.”

Ze kwam terug en zei: „U mag wel even bij hem, maar niet te lang. Het schijnt nogal meegevallen te zijn.”

„Gelukkig maar,” antwoordde Staalman.

Hij liep de lange gang door onder het dennegroen, dat hier en daar was opgehangen.

Een zieke werd op een brancard binnengebracht en in de lift geschoven. Zusters liepen af en aan.

Hij ging de trap op, zocht de afdeling en klopte aan. Toen er niet dadelijk antwoord kwam, keek hij voorzichtig om de hoek.

De jongen draaide zijn hoofd om.

Zijn ogen werden groot en hij deed een vergeefse poging, zich op te richten.

„Blijf maar rustig liggen,” zei Staalman. „Ik kom maar eens kijken, hoe je het maakt.”

De jongen zei niets. Hij bleef maar kijken. De verwondering in zijn ogen groeide.

„Het is de man van gisteravond,” flitste het door hem heen.

Nu gloeiden plotseling de stoplichten aan.

Auto's schoven in de rij.

Wil je een Strijdkreet kopen?

Ga weg met de rotzooi.

Halleluja.

„Waarom?” fluisterde de jongen.

„Ik heb je gisteren op straat zien liggen na het ongeluk. Ik dacht: Even informeren, hoe het nu gaat. Het is nogal meegevallen, hè?”

„D'r is van binnen wat kapot en mijn brommer is naar de bl naar de maan.”

„Beter een brommer dan een mens,” stelde Staalman vast.

De jongen glimlachte.

Hij keek langs de heilssoldaat heen naar de deur. Hij wist niet, wat hij nu zeggen moest.

In de andere bedden draaiden mannen zich om, om te kijken.

Staalman verbrak de stilte.

„Ik heb een paar sinaasappels voor je meegebracht.”

Hij schoof het pakje over de dekens naar de ander toe.

„Oh, dank u wel.”

Stilte.

Staalman maakte de zak open en legde het fruit op het nachtkastje.

„Wilt u de zak in de papiermand gooien,” zei de jongen, om toch iets te zeggen. „Hier, opzij van het bed.”

„Dan stap ik nu maar op,” kondigde Staalman wat later aan, zelf blij dat het bezoek afgelopen was.

Hij keek naar de jongen.

Die streek – in gedachten verzonken – de kreukels uit het blad dat voor hem op de deken was blijven liggen.

Staalman keek er naar en zei: „Houd dat blad maar. Het is toch al Kerstfeest, die verkopen we daarna niet meer!”

Hij was weer de heilssoldaat, wilde nog wat zeggen, aarzelde en liep toen naar de deur.

Daar draaide hij zich om.

De jongen lag op zijn rug.

„Ik kom nog eens terug,” zei Staalman.

Er was geen antwoord.

Hij zag, hoe de jongen keek naar het Kindje in de kribbe, naar de kleine, grijpende handen en de ogen vol liefde.

Terwijl hij door de gang liep, bedacht de man, dat hij toch niet goed had gehandeld.

Dit was toch het ogenblik geweest, dat hij met de jongen over Kerstfeest had kunnen praten.

Hij voelde zich een slecht dienaar van de Koning.

Bij de kerstboom in de hal bleef hij staan. De kaarsen straalden licht uit en deden de ballen vreemd glanzen.

Ik zal hem gauw nog eens opzoeken, besloot Staal-

man. En dan zal ik eens met hem praten. Je kunt nooit weten.

Hij glimlachte.

En anders moeten de krijtstrepen het maar doen.

Maar nog voor hij de zware deur van het ziekenhuis achter zich dicht hoorde zoeven, had hij zijn fout al hersteld: Staalman niet en de krijtstrepen niet, maar het Kind moet het doen, het Kind, met de altijd uitgestoken handen.

GEBED VOOR KERST

Het wordt weer kerstfeest Heer,
en wij vieren zoals ieder jaar
de komst van uw zoon op aarde.
Het kind dat in de kribbe lag,
waar herders en koningen voor knielden.
Engelen zongen van vrede op aarde,
maar daar merken we nu zo weinig van.
Heer, wilt u maken dat wij allen
en ook de machtige heersers op aarde,
opnieuw mogen beseffen
wat Jezus voor ons heeft gedaan.
Misschien kunnen we dan dit feest
anders dan anders vieren,
en mogen we iets voelen van uw vrede
die eenmaal werkelijk komen zal.
Omdat u zelf het ons hebt beloofd.

Amen

Miep van Rooijen

DE DICHTTE GORDIJNEN

De laatste dag voor de Kerstvakantie. Altijd een roezige dag op de huishoudschool. Alle lokalen worden opgeruimd, schoongemaakt. De theorielokalen, de naailokalen, de keuken. Hoewel, daar wordt nog hard gewerkt aan chocolademelk en cake.

In de twee theorielokalen die door een harmonikaschuifwand zijn verbonden, gebeuren andere dingen. Nadat daar boeken enzovoort zijn opgeborgen, worden de deuren open geduwd. Opeens sta je in een grote dubbele ruimte. Je kijkt zo maar bij elkaar in de klas.

Even dollen, elkaar achterna zitten om de tafels heen. Maar juffrouw Kalm-aan, eigenlijk juffrouw Kalma, klapt al in haar handen. En daar heb je de Dirk ... De werkzaamheden worden verdeeld.

Judith en Femia, jullie maken een Kersttekening op het bord ... ja, de borden uitklappen. Alle drie. Jennie en Gelske, stoelen aan de kant en vegeen. Ria en Yvon, kerstgroen uit het schuurtje halen.

Vanmiddag wordt namelijk in dit dubbel grote lokaal de kerstviering gehouden.

Tiny Hendriks heeft ook haar taak. Samen met Margriet Schoneveld moet zij de kandelaartjes in orde maken. Kandelaars van een halve aardappel waarin met een appelboor een gat is gemaakt. In dat gat wordt een kaars geplant. Wat rood crèpepapier er omheen. Een stukje gouddraad. De punten van het papier als vleugeltjes opzij. Oppassen dat het papier straks geen vlam vat.

Vanaf de tafel van Tiny en Margriet achter in het

lokaal zien ze de anderen druk bezig. Kijk aan, de vloer is al geveegd. Jennie en Gelse beginnen de tafels naar het midden te schuiven.

Dat schraperige geluid . . . , het doet pijn in je hoofd als ze met een vaart een tafel van de kant trekken.

„Hou op!” gilt Tiny. Ze stopt haar vingers in haar oren. Maar daar gaat er al weer één, hij hobbelt en stoot over de vloer. Het lijkt wel of ze met opzet harder zijn gaan trekken die twee. Als de tafel op zijn plaats is staan ze dubbel van het lachen.

„Oeh,” zegt Tiny. „Daar krijg ik gewoon pijn in mijn buik van.”

„Hé,” roept Margriet nu ook. „Doe niet zo flauw jullie!”

Maar daar is gelukkig juffrouw Kalmaan. En nu worden de tafels verder naar hun plaats gedragen.

Tiny haalt haar vingers uit haar oren.

„Die snertmeiden,” zegt ze.

„Ze doen het er om,” zegt Margriet.

Tiny knikt. Ze gaat verder met haar aardappel. De kaars er in. Het papier er om heen. Wat gaat dat opeens onhandig! Haar vingers willen niet meer.

„Bah,” zegt ze. „Wat een rotwerk!”

„Jij kunt eigenlijk ook niet veel hebben,” zegt Margriet.

„’t Zal wel.”

Zonder nog een woord gaat Tiny verder.

Nee, het wil niet meer. Wat kan het haar ook schelen.

Dan maar niet zo mooi. Moet je zien, die punten zijn helemaal ongelijk. Twee korte twee lange. Volgende aardappel.

Het is er weer, dat plekje diep in haar. Eigenlijk aanwijzen kun je het niet. Is het wel pijn, dat nare gevoel. O ja, ze weet best wat het is. Niet aan denken . . . toe maar, een beetje rotzooien. Vooral niet huilen.

Daar is Kalmaan.

„Jullie schieten aardig op,” zegt ze. „Maar ik kan ze niet allemaal even mooi vinden. Gelijke punten maken Tiny. Dat is toch zo'n toer niet?”

Tiny haalt haar schouders op.

„Ik knip ze zo wel bij,” zegt ze.

„Dat is de bedoeling niet,” zegt juffrouw Kalmaan. Ze kijkt nog even terwijl Tiny bezig is. En gaat verder met haar inspektietoetocht.

Tafels en stoelen staan op hun plaats. Er zijn papieren kerstlopers uitgelegd. Daarop liggen takken groen en er staan witte kaarsen in hun rode rokjes. Er hangen takken groen versierd met zilveren ballen en sterren langs de muren. Op het middenbord beieren twee grote klokken: Vrede op aarde. Op de borden links en rechts zijn stijfjes dennetakken en brandende kaarsen getekend.

Juffrouw Kalmaan loopt met wat meisjes het lokaal rond. Het kaarsen aansteken komt pas bij de kerstgeschiedenis, dat weet iedereen.

„De gordijnen,” zegt Gelske. „Kom Jen.”

De gordijnen zijn de verduisteringsgordijnen. Die worden gebruikt met filmen of dia's kijken.

Jennie en Gelske pakken ieder een koord. De wieltjes bovenaan ratelen over de rail. Dat geluid ... Het schokt door Tiny's rug, door haar armen.

Wat nu weer?

Waarom moeten die gordijnen dicht? Ze wil niet achter dichte gordijnen zitten. Ze wil naar buiten kunnen kijken, al is het ook een donkere dag. Buiten is toch het groene gras. En er staan bomen met vochtige kronkelarmen. En je ziet de lucht met nog altijd wat kleuren. Grijs en glanzend blauw en groen. En strepen rose rood.

„Laat die gordijnen toch open!” schreeuwt ze.

„Gordijnen dicht!” roepen de anderen.

„Energie besparen, ja toch,” zegt Margriet.

„Open laten,” roept Tiny weer. Maar nee hoor, daar knarst het volgende stel over de rail.

O wat rot, wat rot, om zo de hele middag te moeten zitten. Het maakt Tiny onrustig. Ze zou weg willen, achter al dat donker vandaan.

Het is net als met vader. Toen zaten ze ook achter dichte gordijnen. Vier dagen lang. Tot de begrafenis. Nee, geen dichte gordijnen hier!

Resoluut stapt ze naar het raam dat al verduisterd is. Driftig rukt ze aan een koord. Daar is de lucht weer.

„Toe zeg,” roepen ze uit het lokaal. „Laat dat!”

„Dicht die gordijnen!” roepen anderen.

Natuurlijk, daar heb je Kalmaan. Ze pakt Tiny's hand.

„Waarom doe je toch zo dwars,” zegt ze. „Ga je kaarsjes afmaken. En netjes asjeblijft.”

Tiny trekt haar hand los. Kwaad zakt ze op een stoel neer.

Zij nog kandelaartjes maken! Ze denkt er niet over.

Er is gezongen, gebeden, gelezen.

Nu gaat de directrice de kerstgeschiedenis vertellen.

Achter haar komen drie meisjes het podium op. Die moeten deklameren.

Intussen lopen de leraressen en leraren langs de tafels om de kaarsen aan te steken.

Aan een van de tafels aan de zijkant zit Tiny. Haar gezicht gloeit.

Die zwarte gordijnen, ze wordt er wild van. En tegelijk voelt ze zich dood ongelukkig ...

Kalmaan heeft hun tafel. Per slot is ze ook de klassele-rares.

Met een plomp zet Tiny haar elleboog neer. Stuurs kijkt ze de andere kant uit.

Aan de overkant van de tafel begint er één te giechelen. Iemand bromt tussen haar tanden: „Ben je boos, pluk een roos.”

Tiny haalt haar schouders op.

Wat snappen ze ervan, die stomme meiden!

Kijk aan. Het licht gaat uit. Daar zitten ze dan in het half donker met hun kaarsen.

En langs de ramen en in de hoeken dat akelige zwart.

„We vieren feest vanmiddag,” begint de direktrice.

Met haar kin op haar handen knikt Tiny zo hard van ja dat haar haar op en neer wipt.

In de buurt kijken ze naar haar. Achter hun hand lachen ze om haar.

Laat ze!

Tiny pakt een takje groen en houdt het bij een kaars.

Het knapt zachtjes, er komen rood gloeiende punten

aan de naalden ... er kringelt een fijne grijze rook.

De meisjes in de buurt stoten elkaar aan.

De direktrice merkt dat er iets gaande is. Ze houdt op met vertellen en kijkt ...

Alle gezichten op een na keren zich braaf naar haar toe. Dan gaat ze verder.

Tiny gaat ook verder. Nu dat zijtakje in de vlam.

Een zacht geknetter, gloeiende naaldpunten. Krinkelende rook ... En dan opeens een klein, sissend vlammetje.

„Meid, gek!”

Van schrik heeft Tiny het takje laten vallen. Het ligt brandend op de kerstloper. Een nieuwe vlam ... de kerstloper staat in de fik.

Gegil ... geschuif met stoelen.

Juffrouw Kalma komt aangevlogen met een natte spons. Ze kletst hem op de vlam, nog eens en nog eens.

Het is doodstil geworden.

„Kom jij maar mee,” zegt juffrouw Kalma.

Tiny staat meteen op. Met een gezicht of het haar allemaal niets kan schelen, stommelt ze achter juf-frouw Kalma aan.

Die doet de deur naar de gang open.

„Ga daar maar staan,” zegt ze.

Ze wijst naar een hoek van de garderobe en doet zo zacht mogelijk de deur dicht.

Wat zal Tiny? Naar huis gaan?

De direktrice heeft dat gedoe met die kaars wel gezien. En ook dat Kalma haar de gang in stuurde.

Nou ja, morgen is het toch vakantie!

Maar dacht je dat de dirk dat vergeten zou?

Wat kan het haar trouwens ook schelen. Ze staat hier best. Thuis is het ook zo ... leeg ... akelig leeg.

De hele wereld is leeg en koud en akelig.

In de hoek van de garderobe drukt Tiny zich tussen twee jassen in. Helemaal weggekropen, alleen haar hoofd steekt er nog tussen uit.

Gelukkig hebben ze het gordijn voor de deur van het lokaal niet laten zakken. Anders stond je hier in het pikdonker. Stik alleen in het pikdonker.

En zij daarbinnen maar Kerstfeest vieren.

Ze begonnen al dadelijk zo leuk! Eerst met opzet met die tafels over de vloer krassen ... Toen die gordij-nen ...

En niemand die begrijpt waarom zij ze open wilde hebben. Ze kon toch niet zeggen ... toen met mijn vader ...

Er trillen tranen in Tiny's ogen. Ze slikt en slikt en houdt haar adem in.

Het helpt niet.

Ze trekt de jassen voor haar gezicht, ze duwt haar gezicht er in, haar mond, haar ogen.

In het lokaal wordt een kerstlied ingezet.

Daar is uit 's werelds duistre wolken een licht der lichten opgegaan ...

Maar voor Tiny in haar donkere hoek is er alleen maar verdriet.

Onder het zingen is de deur van het lokaal zachtjes open en weer dicht gegaan.

Voorzichtige voetstappen.

„Waar ben je Tiny?”

Geen antwoord.

„Tiny, waar ben je?”

Er klikt een knopje van het licht.

Je kunt je hoofd wel wegstoppen. Maar je benen . . .

„O, sta je daar!”

Het is juffrouw Van Dalen van handenarbeid. Iedereen vindt haar aardig omdat ze zo jong is en er zo leuk uitziet. Ze is trouwens ook echt aardig.

Juffrouw Van Dalen trekt de jassen op zij.

Ze ziet Tiny's behuilde gezicht.

Ze legt een hand achter haar nek.

„Wat is dat toch met jou?” zegt ze. „Kom, we zoeken een beter plekje op.”

Ze brengt de snikkende Tiny naar de leraressenkamer en doet de deur dicht. Ze neemt Tiny naast zich op de bank en slaat een arm om haar heen.

„Wat is dat toch met jou?” zegt ze weer.

Geen antwoord.

Juffrouw Van Dalen trekt het stukje verdriet dicht tegen zich aan.

„Misschien begrijp ik het wel een beetje,” zegt ze.

Ze wacht tot Tiny wat bedaart.

„Je vader hè?”

Tiny knikt van ja en schudt van nee.

„Ja en nee allebei?” vraagt juffrouw Van Dalen.

„Ook omdat . . . die gordijnen dicht moesten.”

„Ik begrijp het,” zegt juffrouw Van Dalen.

„Is dat nou een feest!” snikt Tiny opeens weer.

Juffrouw Van Dalens hand strijkt Tiny's warrige haar weg.

„Zeg het maar wat je bedoelt,” zegt ze.

„Gordijnen dicht als het licht is dat doe je toch . . . dat doe je toch . . .”

„Açh ja,” zegt juffrouw Van Dalen. „Nu begrijp ik je helemaal geloof ik. Weet je Tiny, het is nu wel heel erg moeilijk voor je om niet aan die gordijnen te denken. Daar proberen wij op onze manier het feest wat gezelliger mee te maken. Maar daar gaat het niet om. We doen het ook meestal niet goed.

Het feest is eigenlijk dat toen Jezus op aarde kwam de hemel voor ons is opengegaan. Probeer daar maar aan te denken als je aan je vader denkt.”

Tiny knikt.

„Maar daarbij kun je evengoed wel bedroefd zijn,” zegt juffrouw Van Dalen.

Tiny knikt weer.

Maar toch, haar tranen zijn opgedroogd.

Ze is ook niet zo alleen meer. Ze heeft een veilig, warm plekje dicht bij iemand die haar begrijpt.

„Gelukkig zijn hier de gordijnen open hè?” zegt juffrouw Van Dalen.

„Gelukkig wel,” zegt Tiny haar na.

Samen kijken ze naar buiten waar wat winters namiddagrood gloeit achter de kale takken van de struiken voor het raam.

Hanna Lam

ADVENT IS DROMEN ...

Advent is dromen
dat Jezus zal komen,
dromen van vrede
voor mensen van heden.

Advent is dromen
dat Jezus zal komen.
En weer in geuren en kleuren herhalen
wat wij al weten uit oude verhalen,
herders en sterren, een stal en een kind,
omdat het kerstfeest weer begint.

Advent is dromen
dat Jezus zal komen,
dromen en hopen
en sterren gaan kopen.

Advent is dromen
dat Jezus zal komen.

Iedere week weer een licht ontsteken
vlammen van vuur voor de komende weken
tekens van hoop in de duisternis,
omdat het bijna kerstfeest is.

Advent is dromen
dat Jezus zal komen
dromen als 't moet
dat hij komt voorgoed
dat Jezus zal komen.

Niet als een kind en niet in een kribbe
maar als een vredevorst hier in ons midden,
dan is er nergens verdriet meer of pijn,
dan zal het altijd kerstfeest zijn.

JOOPS KERSTVAKANTIE

„Joop, er is post voor je!”

Opgewonden roepen de zusjes het. Joop komt meteen aandraven.

Gretig rukt hij de briefkaart uit Tinekes handen.

Van oom Willem, ziet hij. Als hij klaar is met lezen straalt zijn hele gezicht. Oom Willem vraagt of hij de kerstdagen komt logeren.

Joop weet niets dat heerlijker is dan logeren op de boerderij van oom Willem. De schemerige, warme stal . . . , de grote hokken met wel zeshonderd kippen . . . , de knorrende varkens . . . en vooral niet te vergeten: de dikke spekpannekoeken van tante Maartje.

„Moeder,” juicht Joop, „oom Willem vraagt of ik kom logeren.”

„O,” zegt moeder alleen.

Verbaasd kijkt Joop haar aan. „Ik mag toch wel?”

„Dat zou ik eerst maar eens aan vader vragen,” zegt moeder veelbetekenend.

Ongerust druipt Joop af. Stel je voor dat vader het niet goed vindt. Dat kan toch niet?

Wel tien keer leest hij de briefkaart over, en wel honderd keer kijkt hij of vader er nog niet aankomt. Als hij eindelijk de bromfiets hoort, stormt hij naar buiten. „Vader, mag ik de kerstdagen naar oom Willem? Hij heeft het gevraagd.”

„O,” zegt vader, en nu kijkt hij al net als moeder straks deed.

Luchthartige Joop begrijpt er helemaal niets van. Maar even later is het hem erg duidelijk.

„Als je kerstrapport goed is, dan heb ik er geen be-

zwaar tegen," zegt vader. Dan gaat hij zijn bromfiets wegzetten.

Joop blijft roerloos staan. Dat was een slag voor hem, en die is hard aangekomen. Joop kan best leren, maar hij speelt liever. Er zijn zoveel heerlijke dingen te doen. Knutselen, zwemmen, orgel spelen, er op uittrekken met zijn vriendjes, indiaantje spelen . . .

Dat alles vindt Joop veel belangrijker dan zijn huiswerk. Of nee, dat eigenlijk ook weer niet, hij vergeet zijn huiswerk gewoon.

Hij is voorwaardelijk overgegaan naar de vijfde klas en van zijn kerstrapport zal afhangen of hij teruggezet wordt. Deze onzekerheid deelt hij met drie van zijn vrienden.

En nu, een week voor kerst, hoort hij dat het logeren afhangt van zijn kerstrapport. Erg goed staat hij er niet voor. En inhalen, dat lukt nooit. Voor het eerst heeft hij er echt spijt van dat hij niet beter zijn best heeft gedaan.

„Meneer," vraagt hij de volgende dag schuchter, „zou ik . . . wat denkt u, blijf ik in deze klas?"

Hij hoopt maar dat meneer ja zal zeggen. Dan zal hij zó hard gaan werken dat hij nooit meer kans loopt om te blijven zitten.

Meneer Jonkers kijkt bedenkelijk.

„Het edele viertal staat er precies even slecht voor," zegt hij. „Ik heb er goed over nagedacht, en wil jullie nog een kans geven. Voor ieder vak krijgen jullie een extra proefwerk. Als dat goed is, worden jullie niet teruggezet. Maar dan mag er ook niet één vijf bij zijn. Bovendien geef ik jullie voor de kerstvakantie een taak mee, zodat je elke dag iets aan huiswerk zult moeten doen.

Nog nooit heeft Joop zo lang en zo vaak gebogen

gezet en over zijn boeken. Rekenen gaat wel, maar taal . . . ! Hij kan goed merken dat hij daarbij nooit zo goed heeft opgelet. Als iedereen maar begrijpt wat je bedoelt, wat geeft het dan als je het niet precies zo opschrijft.

Twee keer moeten ze na schooltijd een hele poos blijven om de proefwerken te maken. „Die meester van jullie is veel te goed,” zegt vader. „Ik zou zeggen: beginnen jullie nog maar eens bij de eerste klas.”

Als de extra proefwerken gemaakt zijn, wachten de jongens in spanning af. Meneer heeft de blaadjes meegenomen in zijn tas. Misschien weten ze het morgen al.

„Ik doe nooit een examen,” zegt Joop. „Als je al de kriebels krijgt van een kerstrapport, moet je er wel verschrikkelijk zenuwachtig van worden.” Maar ja, er hangt ook een heleboel van af.

Als meneer de volgende dag op school komt, kijkt hij heel ernstig.

„Ik heb een vervelende boodschap voor jullie.”

„Gaan we toch terug?” vraagt Joop teleurgesteld.

„Ik wéét het niet.”

De jongens kijken verbaasd, maar meneer gaat al verder: „Ik weet zeker dat ik gisteren met mijn tas achterop naar huis ben gefietst. Ik heb de fiets in de schuur gezet en daarna neem ik altijd mijn tas mee naar binnen. Of ik dat nu ook heb gedaan? Ik kan het me maar niet herinneren. In elk geval: de tas is weg en jullie proefwerken ook. Het is een erg vervelende zaak.”

De jongens bestormen hem met vragen. „Hebt u wel goed gekeken?” „Kan die niet achter een stoel staan?”

„Of in de schuur van de fiets gevallen zijn?”

„Jongens, ik heb overal, maar dan ook overal gezocht. Het is me een raadsel, maar de tas is weg.”

„En ons kerstrapport dan? Moeten we nu terug?”

„Jullie gaan met een vaart aan het werk. Je hebt je taak ook nog. We zullen zien hoe ver jullie komen en daar hangt weer van af wat er verder gaat gebeuren. Als de tas niet terecht komt, kan ik op grond van die proefwerken geen beslissing nemen. Ik hoop er nog op dat hij wel ergens boven water komt. Als dat niet gebeurt, moeten jullie na de vakantie nog maar een proefwerk maken. De taak houden jullie tóch!”

De jongens kijken beteuterd. „Meneer,” zegt Frans dringend, „dan kan ik de hele vakantie niet schaatsen en 't gaat juist vriezen. Theo en Hans kunnen dan ook niet schaatsen en Joop mag niet naar zijn oom Willem.”

„Het spijt me voor jullie, maar er is niets aan te doen. Bovendien moet je nu ook weer niet overdrijven, want er schiet best wat tijd over voor andere dingen. Maar het is toch beter dat jullie elke dag wat aan je huiswerk doen in de vakantie.”

Teleurgesteld komt Joop thuis en vertelt van de vreemde verdwijning van de tas van meneer. Vader en moeder hebben nu toch wel een beetje medelijden met hem.

„Joop, jongen, luister eens.” En dan spreekt vader het verlossende woord. „Als jij elke dag huiswerk moet maken, komt daar bij oom Willem ook niet zoveel van terecht. Wanneer je daar nu thuis eens flink aan gaat trekken, óók de dagen na kerstmis, dan kan je wat mij betreft met oud en nieuw naar oom Willem. Ik denk dat moeder daar ook geen bezwaar tegen heeft.”

Moeder knikt hem vriendelijk toe: „Dat lijkt me een veel beter plan Joop.”

Die avond schrijft Joop een briefje naar oom Willem. De volgende dagen is Joop ongewoon rustig. Hij is met eten op tijd thuis, helpt moeder en . . . plaagt zijn

zusjes niet. Elk vrij ogenblik maakt hij zijn werk voor school.

Moeder ziet het met een stille glimlach. Ze heeft wel een beetje medelijden, maar laat dat beslist niet merken. Deze les is o zo goed voor hem. Misschien zal hij leren dat je niet altijd kunt doen wat je het liefst wilt.

Vlak voor het kerstfeest ziet Joop meneer komen. 't Geeft hem een schok. Zou de tas . . . Maar meneer schudt zijn hoofd als hij binnen komt.

„Nee Joop, geen tas. Hij moet wel gestolen zijn. Ik kom voor iets heel anders. Jij kunt toch orgelspelen?”

„Ja meneer.”

„Hoe lang heb je al les?”

„Eh . . . ruim drie jaar meneer.”

„Kun je ook begeleiden?”

„Als het niet te moeilijk is wel meneer. Op zondag zingen we dikwijls 's avonds in de kerk. Dan begeleid ik ook.”

„Prachtig! Tweede kerstdag hebben we kerstfeest van de zondagsschool, en nu is onze organist ziek geworden. Ik weet zo gauw niemand anders. Zou jij het aandurven?”

„Als ik nog een poosje oefenen kan, zal 't wel gaan meneer.”

„Fijn. Hier heb ik het programma, dan kun je dat vast doornemen.”

„Goed meneer”, zegt Joop, „u kunt op me rekenen.” En zo zit Joop tweede kerstdag achter het kleine orgel in het zaaltje. Eerst trillen zijn vingers een beetje, maar al gauw voelt hij zich zekerder. Hij houdt van orgelspelen.

„Hoe zal ik U ontvangen, hoe wilt Gij zijn ontmoet.” De dominee leest het kerstevangelie en daarna zingen de kleintjes uit de eerste klas: „Stille nacht, heilige nacht.” Joop speelt heel zacht om niet teveel boven

de ijle stemmetjes uit te komen.

Meneer Jonker vertelt een verhaal waarbij ze allemaal ademloos luisteren.

Door de heldere vrieskou loopt Joop naar huis. Meneer Jonker heeft gezegd dat hij goed zijn best heeft gedaan. Had ik dat op school ook maar steeds gedaan, denkt hij nu zelf.

Twee dagen later is er een verrassing. Meneer Jonker staat opeens voor het raam, en wat houdt hij omhoog? Zijn tas!

Joop rent naar buiten.

„Is hij terecht meneer? Hebt u de proefwerken al nagekeken?”

„Misschien mag ik even binnenkomen”, plaagt meneer, 't is hier zo koud.”

Joop duwt hem haastig de kamer in. Moeder zet een kopje thee. En dan vertelt meneer eindelijk wat er gebeurd is.

„In hetzelfde huis waar ik op kamers woon, is ook een onderwijzer van de MAVO. Die zou de kerstdagen naar het noorden gaan en daarna naar zijn ouders die in de omgeving van Haarlem wonen. En omdat hij niet al zijn bagage wilde meesjouwen, heeft hij die vast opgestuurd. Per abuis is mijn tas daar tussen geraakt en vanmorgen heb ik hem gelukkig teruggekregen.

„En de proefwerken meneer?”

„Die heb ik nagekeken. De één staat er wat beter voor dan de ander. Maar ik wil het met jullie alle vier proberen. Wel reken ik er dan op dat jullie hard werken en niet alleen in de komende week.”

Joop knikt heftig, op hem kan meneer rekenen.

„Ik heb van je vader gehoord dat je met oud-en-nieuw naar je oom mag. Eigenlijk ben ik blij dat alles zo gelopen is.”

„Ja”, zegt Joop, „nu heb ik ook op het kerstfeest kunnen orgel spelen.”

„Joop, jongen, toen jij speelde en wij zo met z'n allen zongen 'ook voor mij hebt G'U rijkdom ontzegd', hebben we er samen bij stilgestaan dat kerstfeest zo belangrijk is omdat de Here Jezus op aarde kwam om alle mensen gelukkig te maken. Dat kerstfeest niet alleen maar een gezelligheidsfeest is met uitgaan, lekker eten en zo meer. Nu heb je fijn kerstfeest gevierd en mag je ook nog gaan logeren.”

„Fantastisch fijn, meneer; en ik zal hartstikke mijn best doen voor een heel goed rapport met de Paasvakantie.”

„Daar reken ik helemaal op, en dan schiet er best nog tijd over voor fijne dingen, zoals orgelspelen. Daarvoor krijg je van mij in elk geval een tien, want als jij niet zo mooi had gespeeld op het kerstfeest dan hadden we nooit zo fijn kunnen zingen.”

J. W. Schulte Nordholt

KERSTMIS OP EEN OUD SCHILDERIJ

Zij zien het in hun dromen zo gebeuren
dat in een stal die eens een tempel was
of een paleis, maar waar het wilde gras
met plukken nu uit spleten dringt en scheuren.

Maria in het helderst blauw en rood
knielt bij het kind en uit de brede mouwen
de meisjeshanden heft vroom saamgevouwen,
en Jozef staat erbij, verlegen groot.

Daarachter is een landschap met veel verre
rivieren, heuvels, waar de koningsstoeten
komen langs witte wegen naderbij.

En in de hemel zon en maan en sterren
en engelen om Jezus te begroeten.
Daar is jouw engel bij en die van mij.

EEN KERSTBOOM VOOR JANNEKE

Het kerstfeest van de tweede klas is afgelopen. De vakantie begint.

„Dag juf, prettige vakantie.”

„Dag Harmen, dag Sietze.”

„Ik stuur u een kaart met nieuwjaar.”

„Dat is fijn, Jantien.”

Wat een drukte, denkt juf. Dat is altijd zo, wanneer de vakantie begint.

Daar komen Gert Jan de Jong en Auke van Dijk aan, de twee vrienden.

„Willen jullie een boodschap voor me doen, jongens?”

„Ja natuurlijk, juf.”

Als alle kinderen naar buiten zijn, haalt de juffrouw een pakje uit haar bureau.

„Willen jullie dit aan Janneke geven? Je komt er toch langs.”

Voorzichtig neemt Gert Jan het pakje aan. Zou het kapot kunnen?

„Er zit een kleurplaat in. En een plak chocola. Dus je mag er niet mee gaan voetballen!”

„We kijken wel uit,” lacht Auke. „Zullen we Janneke de groeten doen?”

„Ja graag. En beterschap vanzelf.”

„Goed juf. Een prettige vakantie!”

„Jullie ook, hoor.”

Lachend kijkt de juf ze na. Het komt wel in orde met dat pakje.

Gert Jan en Auke wonen een heel eind buiten het dorp. Het is wel een half uur lopen. Meestal gaan ze

op de fiets. Maar er ligt nu een dik pak sneeuw, en dan is lopen veel fijner.

Gert Jan houdt het pakje vast. De chocola moet niet breken; dat zou jammer zijn. Na een kwartier zijn ze bij de vaart, waar Janneke woont. Haar vader is sluiswachter en brugwachter tegelijk. 's Zomers is het druk in de vaart. Veel mensen gaan voor hun plezier varen. Wel twintig keer per dag gaat de brug omhoog om boten door te laten. Als de sluis ernaast helemaal vol is, worden de boten geschut.

Gert Jan en Auke kijken er vaak naar, samen met Janneke. Maar nu is er geen boot te bekennen in de vaart. En Janneke is ziek. Ze heeft haar been gebroken. De dokter heeft er gips om gedaan. Janneke kan niet naar school.

Ze vindt het fijn dat de jongens komen. En ze is blij met het pakje van juf. Janneke's moeder schenkt limonade in, en snijdt een dik stuk koek af. Gert Jan en Auke bekijken het gips. Er staan een heleboel namen op.

„Over twee weken mag 't er af,” zegt Janneke. „Ik wou dat 't ging vriezen, dan kunnen we schaatsen.”

„Ik ook,” roept Auke. „Gaan we dan weer met z'n drieën?”

„Natuurlijk,” knikt Janneke.

Gert Jan kijkt de kamer eens rond.

„Hebben jullie geen kerstboom?” vraagt hij verbaasd.

„Nee Gert Jan, dit jaar komt het niet zo goed uit,” antwoordt Janneke's moeder.

„O jammer,” zegt Auke. „Ga je mee, Gert Jan? Moeder weet niet, dat we hier zijn.”

Buiten is het koud. De lucht zit vol donkere wolken. De jongens stappen stevig door. Eerst gaan ze over de brug. Aan de overkant van de vaart slaan ze een breed zandpad in. Rechts van dat pad is een bos.

Links liggen de boerderijen en weilanden.

„Waarom zouden ze bij Janneke geen kerstboom hebben?” vraagt Gert Jan.

„Misschien hebben ze geen geld,” bedenkt Auke. „Ze zijn niet zo rijk bij de sluiswachter. En dat gips zal ook wel duur zijn.”

„In het bos staan kerstbomen genoeg,” roept Gert Jan ineens.

„Zullen wij een kerstboom voor Janneke gaan halen?”

„Dat mag vast niet,” aarzelt Auke.

„We zeggen 't tegen niemand. Dan kunnen ze het ook niet verbieden. Jij zegt dat je bij mij gaat spelen. En ik zeg thuis, dat ik bij jou ga spelen. Goed?”

„Ja, dat doen we. Ik neem de bijl wel mee uit het schuurtje.”

„En ik een stuk touw en mijn slee.”

Gert Jan en Auke wonen niet ver van elkaar, allebei op een boerderij. Tegenover het huis van Gert Jan is een klein pad. Daar lopen een half uurtje later de twee kleine jongens het bos in. Hun slee trekken ze achter zich aan. Ze hebben haast, want 't is nog een heel karwei. Gelukkig weten ze heel goed de weg. Ze spelen hier zo vaak.

Na een poosje slaan ze rechtsaf. Daar weten ze mooie, kleine sparreboompjes te staan.

„Niet zo dicht bij het pad,” zegt Auke. „Anders zien ze het zo.” Met de bijl over zijn schouder dringt hij door de struiken. Gert Jan komt vlak achter hem aan. Ze zoeken een mooi, klein sparretje uit, en beginnen voorzichtig te hakken. Om de beurt doen ze een paar slagen met de scherpe bijl. Het boompje is taai, maar na een poosje valt 't op zijn kant. Gert Jan draagt het naar de slee. Au, wat prikken die takken!

Zo goed mogelijk binden ze het boompje vast. Dan

gaan ze er vandoor. Het wordt zo donker. Dan kun je maar beter op het zandpad zijn. Ze lopen verder over het smalle paadje, slaan nog eens rechtsaf, en komen dan vlak bij Auke's huis weer uit het bos.

Nu komt het leukste nog: ze gaan de boom wegbrengen. Wat zal Janneke opkijken! Opeens staat Auke stil.

„Als Janneke's moeder vraagt hoe we aan die boom komen . . . wat zeggen we dan?”

Daar heeft Gert Jan nog niet aan gedacht. Maar hij weet raad. „We zetten de kerstboom in het klompenhok, en bonzen op de deur. Dan lopen we hard weg.”

„Ja, dat doen we,” zegt Auke. „En later gaan we door 't raam kijken wat er gebeurt.”

Vrolijk lopen ze verder. Uit de donkere wolken boven hen beginnen sneeuwvlokken te vallen. Eerst weinig, maar dan hoe langer hoe meer. Als ze bij de vaart komen, zijn ze helemaal wit.

„Jij lijkt wel een sneeuwman,” lacht Auke.

„Jij ook. En onze kerstboom is al versierd,” zegt Gert Jan.

Niemand ziet, hoe de jongens om het huis lopen. Niemand hoort 't, wanneer ze hun boompje stilletjes in het klompenhok zetten. Dan ineens: bom-bom-bom! slaat Gert Jan zo hard hij kan op de keukendeur. Op een draf verdwijnen de jongens. Komt er iemand buiten kijken? Nee, gelukkig niet.

Ze sluipen naar het verlichte venster van de woonkamer, en gluren naar binnen. Alleen Janneke is in de kamer. De deur naar de keuken staat open. Ze moeten veel geduld hebben. Eindelijk, Janneke's moeder komt binnen met het boompje in haar handen. Janneke juicht van plezier, de jongens kunnen 't buiten horen. Gelukt! Het is gelukt!

„Wat moeten die twee sneeuwmannen daar bij ons

raam?" klinkt opeens een zware stem. 't Is Janneke's vader, de sluiswachter. De jongens schrikken geweldig.

„Ik eh . . . we keken even naar Janneke,” stottert Gert Jan.

„Maar waarom gaan jullie niet naar binnen? Ben je bang dat je smelt?”

„Ja, sneeuwmannen horen in de tuin,” zegt Auke.

„En wat is daar binnen voor bijzonders te zien? Aha, een kerstboom! Hebben jullie die soms gebracht?”

De jongens knikken verlegen. Janneke's vader lacht zachtjes. „Hmmm, ik zal maar niet vragen, waar die boom vandaan komt. Dus jullie wilden Janneke verrassen.”

Opnieuw knikken de jongens.

„Nou, dan zal ik jullie niet verraden, hoor. Maar nu moet je wel gauw naar huis gaan. Kijk eens hoe 't sneeuwt! Kom morgen maar eens zien of we de boom mooi versierd hebben. Dag jongens!”

Opgelucht lopen ze de weg naar huis. Janneke's vader is een aardige man.

Auke's moeder zet het eten op tafel, en kijkt op de klok. Wat is Auke toch weer laat.

„Waar blijft onze zoon?” vraagt vader, die net binnenkomt.

„Hij is bij Gert Jan de Jong. Zullen we even bellen?”

„Ja goed. Doe jij dat maar,” broemt vader.

Zelf wil hij niet opbellen. Want sinds de zomer heeft hij ruzie met de vader van Gert Jan. Zomaar over een hek tussen twee weilanden. Het was de moeite niet waard. Maar toch kwam er ruzie van. Nu praten de beide vaders niet meer met elkaar. En ze kijken elkaar ook niet meer aan.

Daarom gaat Auke's moeder naar de telefoon. Vader luistert naar wat ze zegt.

„Zou je Auke naar huis willen sturen? Zeg maar dat 't eten op tafel staat.”

Even is het stil.

„Wát zeg je? Heeft Gert Jan gezegd dat hij hier ging spelen? Ze zijn hier niet geweest! Dan zijn ze nog buiten. O, o, als ze maar niet in 't bos zijn!”

Moeder legt de telefoon neer. Ze kijkt heel verschrikt.

„Ik loop wel even door het bos,” zegt vader. „Maak je maar niet ongerust.”

Hij trekt zijn jas aan en gaat naar buiten. Het is weer gaan sneeuwen. Tegenover de boerderij gaat een pad het bos in. Daar is Auke misschien wel. Hé, kijk eens, het spoor van een slee. Nu weet hij zeker dat de jongens het bos in zijn gegaan. Hij loopt vlug het pad op, vóór het spoor is ondergesneeuwd.

Maar . . . Auke's vader heeft het wél mis. De jongens zijn hier 't bos niet ingegaan; ze zijn er hier uitgekomen. Het kerstboompje hebben ze al bij Janneke gebracht.

Het begint steeds harder te sneeuwen. Auke's vader kan het spoor van de slee bijna niet meer zien. Wacht eens, hier zijn de jongens afgeslagen. Zo vlug hij kan loopt vader Van Dijk over het pad.

Er is nóg iemand op weg gegaan: de vader van Gert Jan de Jong. Hij slaat het andere bospad in, dat tegenover zijn huis begint. En zo lopen de beide vaders elkaar tegemoet. Maar ze weten 't niet.

Auke's vader heeft haast. Hij kijkt niet goed waar hij loopt, en stapt plotseling in een kuil vol sneeuw. Het lijkt of zijn voet dubbel klapt. Bijna valt hij.

„Ai!” roept hij. De pijn vlamt door zijn enkel. Ook dat nog! Heel even probeert hij, of hij op het zere been kan staan. Het lukt niet. Wat moet hij nu beginnen? Wanhopig kijkt hij om zich heen.

Over het bospad komt een man hem tegemoet. Gelukkig, denkt Van Dijk. Maar als hij ziet dat het De

Jong is, betreft zijn gezicht. Ze hebben immers ruzie. Maar de vader van Gert Jan denkt aan geen ruzie. „Heb je de jongens nog niet gezien?” vraagt hij ongerust. Van Dijk schudt z'n hoofd.

„Zouden ze nog dieper het bos in zijn gegaan? Zullen we samen verder zoeken?”

„Dat kan ik niet. Ik heb m'n enkel verstuikt.”

„Dat is niet zo best, man. Dan zal ik jou eerst zien thuis te krijgen.”

Gert Jan's vader schopt onder de sneeuw, tot hij een dikke knuppel vindt.

„Hier,” zegt hij, „neem die in je ene hand. En sla je andere arm om mijn schouder. Dan moet het lukken.”

Langzaam komen de mannen vooruit over het bospad.

„Je bent een goeie buur,” zegt Auke's vader. „Die ruzie moesten we maar vergeten.”

„Dat lijkt me verreweg het beste,” lacht de vader van Gert Jan.

Over het zandpad naderen de jongens met hun slee.

„De bonte heeft vannacht gekalfd,” zegt Auke. „Ga je mee om 't kalfje te zien?”

„Ja, dat is goed.”

Moeder Van Dijk kan haar ogen niet geloven, als ze even later in de stal komt.

„Auke! Gert Jan! Daar zijn jullie! Weet je wel dat vader jullie aan het zoeken is in 't bos?”

„In het bos?” zegt Auke verbaasd. „En wij waren bij Janneke.”

„Bij Janneke,” roept moeder. „Waarom hebben jullie dat niet gezegd? Nu loopt vader voor niks te zoeken. Ik zal gauw je moeder opbellen, Gert Jan. Die is vreselijk ongerust.”

Auke en Gert Jan lopen naar de woonkamer, en

kijken naar het donkere bos aan de overkant. Er komt iets vreemds over het pad hinken. Dat vreemde steekt het zandpad over en loopt het erf op. Ineens ziet Auke wie daar aankomen.

„Moeder!” roept hij. „Daar is vader al. Hij loopt met z'n arm om de buurman heen.”

Even later zit vader Van Dijk in de woonkamer, met z'n pijnlijke been op een bankje. De anderen staan om hen heen.

„De jongens waren bij Janneke van de sluiswachter,” zegt moeder.

„Maar jullie zijn ook in het bos geweest, of heb ik dat mis?” vraagt Auke's vader.

„Eventjes maar,” antwoordt Auke.

„Zo zo. Wat deden jullie in 't bos?”

De jongens krijgen een vuurrode kleur.

„Een kerstboompje halen voor Janneke,” fluistert Gert Jan.

De vaders kijken allebei heel ernstig.

„Je weet best, dat zoiets niet hoort,” zegt Auke's vader.

De jongens knikken verlegen.

„We waren al bang dat jullie in het bos verdwaald waren. Het werd zo donker,” zucht moeder. „Maar gelukkig zijn jullie weer terecht.”

Auke's vader begint te lachen.

„Door die kwajongensstreek kwamen wij in het bos terecht, en is onze ruzie weer voorbij.”

De Jong lacht ook. „Dat hebben we aan die deugnieten te danken.”

„Gelukkig,” zegt moeder.

De jongens halen opgelucht adem. Hun vaders zijn niet echt boos.

„Jullie dachten, dat wij verdwaald waren,” lacht Gert Jan plotseling. „Maar het leek eerder, of jullie zélf verdwaald waren.”

„De jongen heeft gelijk,” zegt moeder. „Jullie waren op de verkeerde weg.”
Vader De Jong knikt.
„Maar nu zijn wij ook weer terecht,” zegt hij vrolijk.

Nelleke Verduijn

UW REDDER IS GEBOREN

't Was nacht in 't plaatsje Bethlehem.
Geen dier liet zich meer horen.
Maar in een kleine warme stal
daar werd een Kind geboren.

't Was stil op 't veld rond Bethlehem
totdat de eng'lenkoren
de herders wekten uit hun slaap
„Hoort, Christus is geboren!”

't Was koud op weg naar Bethlehem,
de wijzen zou 't niet storen.
Een ster had hen die nacht verteld:
„Een Koning is geboren!”

O mensen ver van Bethlehem
Wil ook vandaag nog horen
dat in die kleine warme stal
uw Redder is geboren!

KERSTFEEST BIJ WILLEMIEN

Even buiten de stad aan een lange dijk staat een huis.
Het is niet zo groot maar dat hoeft ook niet.

Willemien woont daar helemaal alleen.

In de zomer is de tuin vóór het huis vol bloemen.
Naast de voordeur is een trap naar beneden. Wanneer je die afgaat kom je in de moestuin. Nu groeit er niets, maar straks wanneer het lente wordt, is Willemien druk bezig.

Ze plant sla en zaait de boontjes. In het voorjaar kun je er ook aardbeien vinden.

Meer naar onder staan een appel- en een pereboom en dan . . . komt de sloot.

Verder kun je niet.

Voor de ramen van het huis hangen kraakwitte gordijnen.

In de voordeur kun je jezelf wel spiegelen en aan de deurpost zit een grote glimmende koperen knop.

Dat is de bel.

Wanneer je daar hard aan trekt lijkt het wel, alsof de kerkklok gaat luiden.

Willemien kan lekker koken. Vroeger deed ze dat bij de oude dokter en zijn vrouw in het grote huis aan de Singel.

Ze had daar de kinderen zien opgroeien.

Johan, één van die kinderen werd later ook dokter.

Trouwde met Gritta en nam de plaats van zijn vader in.

Zijn ouders gingen toen in een verzorgingsflat wonen.

En . . . Willemien?

Zij bleef! Daar waren de jonge dokter en zijn vrouw heel blij om.

Maar, op een dag ging het helemaal niet meer zo goed met Willemien. Ze vergat wel eens zout in de aardappelen te doen of ze liet de melk overkoken. Mevrouw van de dokter vond dat helemaal niet zo erg. Dat kon toch iedereen overkomen?

Op een morgen, het was nog heel vroeg en Willemien wilde naar de keuken gaan om het ontbijt klaar te maken toen . . . gebeurde het. Willemien viel van de trap. Ze had haar been gebroken en moest heel lang in het ziekenhuis liggen. Gelukkig werd ze weer helemaal beter.

Graag was ze weer teruggegaan naar het huis op de Singel, maar ze had haar hele leven zo hard gewerkt, dat de dokter het beter vond wanneer ze nu eens van haar rust ging genieten. Hij wilde voor haar een mooie kamer zoeken in een huis, waar veel oudere mensen bij elkaar wonen.

Maar dat wilde Willemien niet.

Ze verlangde heel erg naar een plekje buiten de stad. Als kind had ze altijd tussen de weilanden en de sloten gewoond. Daarom is ze vier jaar geleden in dit huisje aan de dijk komen wonen.

Zij wordt niet vergeten door de mensen in het doktershuis. Stel je voor!

Alleen, de dokter heeft niet altijd tijd om mee te gaan. Er zijn vaak veel zieken en daar moet hij dan naar toe. Willemien begrijpt dat wel.

Maar een paar dagen voor Kerstmis gaat de dokter wèl naar Willemien. Enkele weken van te voren schrijft hij dat in zijn agenda, zodat hij het niet kan vergeten.

De vrouw van de dokter, Jan-Hein die zeven jaar is en Elsje die nog op de kleuterschool zit, zijn dan ook van de partij.

Met zijn allen brengen zij een doos met allerlei lek-

kers naar Willemien en . . . ook een klein kerst-boompje in een bloempot. Een grote kan in dat kamertje niet staan.
De kinderen mogen het boompje versieren.

Jan-Hein en Elsje zijn in de huiskamer druk bezig. Tussen hen ligt een pak viltstiften.

Ze maken een kaart voor Willemien.

Jan-Hein heeft allemaal kaarsen getekend met hele grote gele vlammen. Onderaan kleurt hij nog wat groene blaadjes met rode bessen.

Dan is hij klaar.

Nu moet er nog wat bijgeschreven worden. Maar wat?

Jan-Hein weet al wat hij doet. Hij pakt een kaart van het lint aan de muur, waar moeder alle kerstkaarten die zij hebben gekregen, heeft opgeprikt.

Prettige Kerstdagen en Gelukkig Nieuwjaar staat er op. Hij vindt het maar wat moeilijke woorden.

Eén voor één tekent hij de letters na. Dan zet hij er onder: Jan-Hein.

Zo, dat is klaar.

Elsje heeft een groene kerstboom gekleurd met een grote gele ster bovenin. Misschien is het wel de verkeerde kleur groen maar Jan-Hein heeft de donkere stift voor zijn kaart genomen, dus . . .

Toch is Elsje tevreden met haar tekening.

Op de kaart van Jan-Hein staan van die moeilijke woorden. Die kan zij nog niet schrijven.

Jan-Hein ziet haar kijken en . . . is even niet aardig.

„Jij kunt lekker toch niet schrijven . . .!”

„Welles . . .”

„Nietes . . .”

„Welles . . .”

Oh . . . Elsje neemt een vuurrode stift en krabbelt op haar manier hetzelfde op haar kaart als Jan-Hein op

de zijne. Dan zet ze eronder met heel voorzichtige lettertjes: Elsje.

Haar eigen naam kan ze al een beetje schrijven.

„Willemien weet lekker niet wat daar staat!”

Elsje wordt zo kwaad, dat zij probeert de tekening van Jan-Hein te pakken.

Die geeft haar een klap . . .

Dan begint ze te huilen, waarop moeder gauw de kamer binnenkomt.

„Wat is er aan de hand?”

„Ach,” zegt Jan-Hein. „Meiden ook altijd! Moet u zien, wat ze op haar kaart heeft gezet. Dat kan Willemien toch helemaal niet lezen?”

„Jan-Hein, toen jij zo oud was als Elsje kon je óók niet schrijven. Ieder jaar heb je een kaart getekend en dééd alsof je schreef. Ik vind je helemaal niet aardig.”

Nu moeder op zo'n toon tegen hem spreekt krijgt Jan-Hein tranen in zijn ogen.

„Kom! Het is bijna Kerstmis en dan maken we geen ruzie met elkaar. We gaan in de keuken de doos inpakken. Alles zit er in. Ik heb op jullie kaarten gewacht.”

Ze mogen ze allebei boven in de doos leggen, naast elkaar. Dan pakt moeder mooi goud-papier met zwarte sterretjes erop. „Leggen jullie het papier maar plat op de tafel, dan zet ik de doos neer.”

Dat gebeurt.

De kinderen mogen om beurten plakband aan de zijkanten doen. Moeder komt ook nog met een grote rode strik aandragen. Elsje mag de doos vasthouden en Jan-Hein de strik erop plakken.

Dat is mooi!

Vader komt ook de keuken in.

„Hebben jullie goed geholpen?” vraagt hij.

„Ga dan het boompje maar halen. Het staat in de schuur.” De kinderen rennen weg.

Vader zet het boompje achterin de auto. Dan mogen Jan-Hein en Elsje op de achterbank met de doos tussen hen in. Moeder gaat naast vader zitten en zo vertrekken ze.

Het is nog een heel eind met de auto en de wegen zijn niet overal schoon. Langs de kant van de weg ligt nog veel sneeuw.

In een weiland zien zij een grote vogel. Dat is een reiger. Die lust alleen maar visjes en nu alles bevroren is kan hij die niet vinden, vertelt vader.

Wanneer ze een boerderij voorbijkomen springt een grote hond naar de auto toe. Hij kan hen niet bijhouden. Maar blaffen doet hij wel!

„Lekker puh,” zegt Elsje. „Ik ben toch niet bang.” Verderop aan de kant zitten een paar eendjes met de kop in de veren. Die hebben het zeker erg koud.

Eindelijk zijn ze bij het huis van Willemien.

„Mag ik bellen?” vraagt Jan-Hein.

„Ja,” zegt zijn vader. „Maar niet alsof de boel in brand staat hoor!”

Elsje moet lachen.

Het lijkt wel alsof Willemien achter de deur heeft staan wachten.

Ze doet meteen open.

Vader draagt de doos en Moeder en Elsje het boompje. Jan-Hein heeft gebeld, dus die heeft al wat gedaan.

Het boompje wordt op een tafeltje gezet. Willemien heeft de kerstspullen al opgezocht. Ook het mooie vogeltje en het kleine witte kerkje.

Vader geeft de grote doos aan Willemien.

„Eerst openmaken!” roept Elsje.

Maar Willemien zegt, dat zij allemaal eerst een kopje thee moeten drinken. Het is zo koud buiten

en het is zo'n eind rijden.

Willemien heeft appeltaart gebakken van de appels van haar eigen boom. Lekker vinden de kinderen dat! De dokter zou best nog een stuk lusten, maar hij is bang, dat hij dan te dik wordt!

Eindelijk gaat Willemien heel voorzichtig de strik van het pak halen. Dan de plakbandjes. Volgens Jan-Hein kan Willemien alles beter openscheuren. Maar die wil dat mooie papier graag bewaren.

Bovenop liggen de kaarten. Misschien heeft moeder Willemien wat ingefluisterd?

Die pakt eerst de kaart van Elsje.

„Oooo . . .” zegt ze dan.

„Wat mooi! Prettige kerstdagen en gelukkig nieuwjaar staat erop.”

Elsje steekt een lange tong uit naar Jan-Hein. Maar, wat doet die?

Jan-Hein trapt Elsje stiekem onder de tafel.

„Auuuw . . .!”

Moeder geeft de kinderen een waarschuwing met haar ogen. Dat kunnen moeders altijd zo goed.

Dan komt de kaart van Jan-Hein. Die wordt ook bewonderd. Zij komen allebei in de rand van de spiegel die boven de schoorsteen hangt te staan.

Naast elkaar . . .

Er zitten veel lekkere dingen in het pak. Een kerstbrood, kransjes van chocolade en met nootjes. Donkerrode jam. Nog veel meer doosjes en potjes komen tevoorschijn. Willemien is er heel blij mee.

De kinderen houden het verder wel voor gezien en gaan het boompje versieren.

„Ik de hoge ballen,” zegt Jan-Hein. „Jij de lage! Jij bent nog niet zo groot.”

Maar eerst moet vader de lichtjes erin doen.

Elsje is zo druk bezig, dat ze vuurrode wangen heeft en het puntje van haar tong te zien is.

Wonder boven wonder maken ze geen ruzie.

Wanneer het boompje klaar is en de lichtjes branden, slaat Willemien de handen in elkaar. Zo mooi is het geworden.

„Nu moeten de kinderen nog een kerstliedje zingen.”

Maar . . . Jan-Hein wil niet. Daar voelt hij zich te groot voor. „Laat Elsje het maar doen. Die zit nog op de kleuterschool!” Elsje verschuilt zich achter moeders stoel. Dan zet de dokter in: „Stille Nacht.”

Iedereen zingt mee. Ook het lied van de herdertjes wordt niet vergeten. Willemien wil graag, dat ze ook nog zingen: „Komt allen tezamen.”

Dat is één van haar lievelingsversjes.

Die zin over de wijzen, die met wierook kwamen, begrijpt Elsje niet zo goed.

Wat had het Kindje daaraan?

Dat had misschien liever warme kleertjes voor de kou gehad.

„Mam . . . waarom gaven zij wierook?”

Maar Vader begint te vertellen:

Die wijze mannen hadden zo'n mooie ster gezien dat zij er zeker van waren, dat er een koningskind geboren was.

„Hoe noem je een koningskind, Elsje?”

„Prins of prinsesje.”

„Waar moet je die zoeken? Weet jij dat Jan-Hein?”

„In een paleis natuurlijk.”

„Voor een prinsje hoef je geen warme kleren mee te nemen en wierook is een erg duur cadeau.

Je begrijpt, dat die wijze mannen met hun kamelen en hun bedienden eerst naar het paleis van de koning zijn gegaan. Maar . . . het pas geboren koningskind was daar niet! Wat moeten zij nu?

Op de kaart van Elsje staat een mooie ster. Wie weet

hoe of het verder gaat?"

Elsje steekt bij vergissing haar vinger op alsof ze nog op school zit. Vader lacht niet maar zegt: „Vertel maar Elsje.”

„De ster bleef boven de stal stil staan en toen zijn de wijzen daar naar toe gelopen.”

„Suffie,” komt Jan-Hein. „Ze hadden toch kamelen en dan ga je niet lopen!”

Elsje wil boos worden maar vader komt er gauw tussen. „Wanneer jullie ruzie hebben gehad wat doe je dan daarna?”

„Vrede maken,” zegt Elsje.

„Vrede maken,” fluistert Jan-Hein want het is vaak zijn schuld dat er ruzie is.

„God wil ook vrede maken. In de tijd dat het Kindje geboren werd en nu nog. Daarom stuurde Hij zijn eigen zoon. Om de mensen te laten zien dat Hij van hen hield. Toen en nu! Het is jammer dat niet alle mensen willen luisteren naar de boodschap van vrede. Dat is alle eeuwen door al zo geweest. Wij kunnen het Kindje nog veel meer geven dan wierook. Wanneer wij ons hart maar voor Hem openstellen. Misschien is dat voor kinderen ook wel moeilijk te begrijpen. Onthouden jullie maar dat het Christuskind heel veel van jullie houdt en hoopt, dat jij Jan-Hein en jij Elsje, ook van Hem houden.”

Het is even heel stil in de kamer.

De kaarsjes, die Willemien op tafel had gezet, zijn laag gaan branden. Nu merken ze pas hoe donker het is geworden.

Moeder zegt dat dit vast komt door de ster van Bethlehem. „Wij zijn met zijn allen in gedachten zo dicht bij het kribje geweest dat het van binnen ook een beetje licht is geworden. Maar nu moeten we maar naar huis gaan.”

„Even wachten,” zegt Willemien. „Jullie hebben me zo verwend, nu heb ik ook een cadeautje voor de kinderen. Ik denk dat ze volgend jaar wel weer een kerstkaart zullen tekenen, en dan gaan alle potloden op.”

„Het zijn geen potloden,” verbetert Jan-Hein. „Het zijn viltstiften!”

Gelukkig heeft Willemien er geen erg in omdat zij naar de kast loopt om de pakjes te halen.

Moeder schudt boos van „nee” tegen hem. Jan-Hein moet niet denken, dat hij alles zo maar mag zeggen. Moeder begrijpt best, dat hij op school al veel geleerd heeft, maar daarom hoeft hij nog niet op te scheppen. De pakjes die Willemien aan de kinderen geeft, zitten in hetzelfde papier verpakt dat vorig jaar om de doos van Willemien zat. Moeder ziet het wel, maar gelukkig heeft Jan-Hein er geen erg in. Daarom wilde Willemien het mooie papier van dit jaar óók weer bewaren. Zij is niet zo heel erg rijk en trouwens aan de dijk is niet één winkel te vinden die zulk papier verkoopt.

Elsje en Jan-Hein scheuren de pakjes open. Zij hebben geen tijd om de plakbandjes eraf te peuteren. Heel blij zijn ze met de viltstiften. Het zijn er zoveel met een heleboel kleuren.

„Dank-u-wel” zeggen ze netjes. Maar Elsje kan het niet laten om Willemien een kusje te geven.

Dat moet dan meteen ook maar het afscheid zijn. Vader moet voorzichtig rijden met die gladheid. Buiten gekomen zien zij de sterren alweer aan de hemel staan. Ze flonkeren zó mooi.

Elsje blijft met open mond naar boven staren. In de stad kun je de sterren vaak niet goed zien door alle lichten in de straten. Maar hier . . .

„Kom kind,” zegt moeder. „De ster van Bethlehem zul je hier niet zien hoor.”

Tot slot van de middag mogen Jan-Hein en Elsje allebei even aan de mooie koperen bel trekken.

„Hoor je, nu heb ik ook nog klokgelui gehad vanmiddag.”

De kinderen zwaaien naar Willemien, maar die is al gauw verdwenen in de duisternis.

Onderweg denken zij aan de eenzame reiger in het weiland. Jan-Hein hoopt dat morgen alle ijs weg is want hij vindt het heel erg dat die grote vogel geen eten kan vinden. Moeder is erg blij dat hij dat zegt want Jan-Hein houdt heel veel van schaatsen. Soms lijkt het alsof hij niet lief is, maar toch . . .

Thuis willen ze meteen gaan kleuren maar dat vindt moeder niet goed.

„We gaan eerst eten en dan . . .”

„naar bed,” vult Jan-Hein aan.

Wanneer moeder hem in het voorbijgaan over zijn bol aait en zegt: „Wij weten het wel samen!” ontstaat een flinke stoeipartij tussen moeder en Jan-Hein. Dat is zijn manier om te zeggen dat hij het niet helpen kan wanneer hij onaardig is.

De andere dag roept hij Elsje op zijn kamer. Samen tekenen zij dan één hele grote kerstkaart voor Vader en Moeder. Jan-Hein schrijft erop: „Prettige Kerstdagen”.

Dan houdt hij Elsje's hand vast en samen zetten ze er dan ook nog op: „Gelukkig Nieuwjaar”.

Allebei schrijven ze hun naam er onder. Het is jammer, dat zij niet zo'n grote enveloppe hebben; maar geen nood. In de keukenla liggen plastic zakken. Daar is vast wel een witte bij. Ze rennen naar beneden.

Tot grote verbazing van moeder die in de keuken bezig is, grissen ze een tas uit de la en gaan in hetzelfde tempo weer naar boven. De tekening wordt erin

gedaan en de zak dichtgeplakt met plakband.
„Voor Vader en Moeder” probeert Jan-Hein te schrijven. Maar dat gaat niet zo best op plastic. Dan moet het maar zo. Wanneer de postbode komt, sluipen ze gauw naar de brievenbus en stoppen hun kaart erbij.

’s Middags drinken ze met moeder thee en daar komt vader binnen.

„Wij hebben nu zo’n mooie kerstkaart gekregen! Jullie raden nooit van wie!”

De kinderen zitten met glanzende ogen te dansen op hun stoelen.

„Raad eens moeder!”

Die weet het niet. Ze noemt zoveel namen, maar de kinderen juichen iedere keer „Nee . . .!”

Dan zegt moeder: „Hoe kunnen jullie dat nou weten?”

Vader heeft de kaart toch bij de post gehad?”

Wat kijken ze nu op hun neus . . .

Vader laat de kaart maar gauw aan moeder zien.

Prachtig is hij.

„Elsje heeft het onderste zelf geschreven,” zegt Jan-Hein haastig. Moeder hangt hem boven alle andere kaarten aan het rode lint.

Zouden Jan-Hein en Elsje misschien een beetje begrepen hebben wat het woord „Vrede” betekent?

Maarten Luther

IK BEN EEN ENGEL VAN DE HEER...

Ik ben een engel van de Heer,
daal uit de hemel tot je neer
en breng een nieuw en mooi verhaal
dat ik vertel in mensentaal.

't Is van een moeder die vannacht
een kindje kreeg en dankbaar lacht.
't Is van een kindje, lief en klein
dat wil altijd je vriendje zijn.

De Here Jezus is dat kind
die ieder helpt die Hem bemint,
de Heiland die je droefheid kent
en alles waar je bang voor bent.

Hij die je van je schuld bevrijdt
geeft je geluk en zaligheid,
dat in de hemel dag aan dag
met ons, de engelen, wonen mag.

Let goed op wat ik je vertel,
dan vind je vast dat kindje wel:
't ligt in een kribbe in een stal.
Toch is Hij Koning van 't heelal.

Laat ons nu blij en welgezind
gaan zoeken naar dat hemels kind
en met de herders binnengaan.
Zie, zie wat God hier heeft gedaan.

Maar kijk niet enkel met het oog
dat al zo vaak een mens bedroog.
Alleen wie luistert telkens weer
die ziet Gods zoon, de lieve Heer.

Wees welkom, eedle gast, zo groot,
die arme zondaars niet verstoot.
Gij zoekt mij op in donkre nacht.
Hoe wordt U ooit mijn dank gebracht.

O Heer die alles hebt gemaakt,
hoe werd Gij nu zo arm en naakt
dat Gij in doeken liggen moet
in 't hooi dat os en ezel voedt.

Al zou de wijde wereld, Heer,
tien keer zo groot of honderd keer,
van goud en diamanten zijn . . .
nog was ze als wieg voor U te klein.

Maar grove doeken, simpel hooi,
dat is uw koninklijke tooi,
dat is de zijde, het brokaat
waarin, Gij, vorst, U vinden laat.

Zo voert Gij uit uw wijze plan
waar ik de les uit leren kan,
dat 's werelds macht en hoge staat
voor U maar hooi is dat vergaat.

O kindje Jezus, lief en zoet,
spreid U een bedje in mijn gemoed
en blijf bij mij in lief en leed,
zodat ik, Heer, U nooit vergeet.

Dan ben ik vrolijk en gerust
en zing en spring naar hartelust.
Mijn wiegelied krijgt dieper klank:
een psalm van hulde, lof en dank.

Ere zij God! Hij zendt zijn Zoon.
De engelen zingen wonderschoon.
Zo wensen zij ons allen saam
een goed nieuwjaar in Jezus' naam.

Vertaling Jan Wit

BRONVERMELDING

- Jaap Zijlstra Kerst
uit: Land in zicht
Kok, Kampen
- Olaf J. de Landell De wiegen-maker
uit: Winterverhalen
© De Boekerij, Amsterdam/
Brussel
- Elizabeth Goudge Zoon van David
uit: The Reward of Faith
Andrew Nurnberg, Londen
- J. W. Schulte Nordholt Het volk dat wandelt in het
duister
uit: Liedboek voor de Kerken
Boekencentrum, Den Haag
- Hans Bouma Het lied van de huisgenoot
uit: Een nieuwe Schepping
Voorhoeve, Den Haag
- Hanna Lam Advent is dromen . . .
uit: Alles wordt Nieuw
Callenbach, Nijkerk
- J. W. Schulte Nordholt Kerstmis op een oud schilderij
uit: Uit hoge hemel
A. Roelofs van Goor, Meppel
- Maarten Luther Ik ben een engel van de
Heer . . .
uit: Liedboek voor de Kerken
Boekencentrum, Den Haag

Een nieuwe kerstbundel met verhalen en gedichten voor jong en oud.

Samenstelster Miep van Rooijen heeft inmiddels alom bekendheid gekregen met bundels als *Nieuw gezinsboek voor kerst*, *Kerstboekje* en *Nieuw kerstboek voor kinderen*.

Ook deze nieuwe bundel heeft zij weer met veel zorg samengesteld. De meeste verhalen zijn nieuw en speciaal voor deze bundel geschreven.

De verhalen zijn van Sietsche Gerkema, Elizabeth Goudge, Gerrit van Heerde, Hans van Holten, Olaf de Landell, Miep van Rooijen, Corrie Schonewille, Nel Veerman en Ina de Vries-van der Lichte.

De gedichten zijn van Hans Bouma, Hanna Lam, Miep van Rooijen, J. W. Schulte Nordholt, Co van der Steen-Pijpers, Nelleke Verduyn, Jo van de Wetering en Jaap Zijlstra.

